

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025

Sisällys

1. Suunnitelman lähtökohdat
2. Mistä hyvinvointi rakentuu?
3. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila Tampereella
4. Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät ilmiöt
5. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät palvelut
6. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja tuki varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa
7. Opiskeluhoito
8. Lastensuojelun ehkäisevä ja yksilökohtainen työ
9. Katsaus tulevaisuuteen
10. Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet
11. Suunnitelman seuranta ja raportointi
12. Suunnitelman käsittely ja hyväksyminen
13. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimisen työryhmä

Kuva: Laura Happo

1. Suunnitelman lähtökohdat

- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma perustuu [lastensuojelulakiin](#) (12 §) sekä [oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin](#) (12 §).
- Yhteydet myös muihin sopimuksiin, lakeihin, suunnitelmiin, ohjelmiin ja asiakirjoihin:
 - [YK:n Lapsen oikeuksien sopimus](#)
 - Suomen muu lainsäädäntö, mm. [perusopetuslaki](#), [varhaiskasvatustalaki](#), [nuorisolaki](#)
 - Kansallinen [Lapsistrategia](#)
 - Kansallinen [Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma](#)
 - Tampereen [kaupunkistrategia](#) ”Tekemisen kaupunki”
 - [Pormestariohjelma](#) ”Ihmisten Tampere – mahdollisuuksien kaupunki”
 - [Kaupungin hyvinvointikertomus ja –suunnitelma](#)
 - [Tampere Junior –kehitysohjelma](#)
 - YK:n [kestävän kehityksen toimintaohjelma](#) Agenda 2030
- Suunnitelma koskee laajasti eri ikäisten tamperelaisten lasten ja nuorten hyvinvointia alkaen lasta odottavasta perheestä jopa 29-vuotiaisiin nuoriin.
- Suunnitelmaa on laatinut monialainen työryhmä, joka on tunnistanut hyvinvointiin liittyviä ilmiötä, joihin on kiinnitettävä huomiota. Ilmiöillä on useita keskinäisiä yhteyksiä ja ne näyttäytyvät eri ikäryhmissä eri tavoin. Vaikuttamalla yhteen ilmiöön voimme vaikuttaa myös muihin hyvinvoinnin ilmiöihin.
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laaditaan valtuustokaudeksi edellisen kauden suunnitelmaa hyödyntäen. Suunnitelmat muodostavat jatkumon pitkäjänteiselle kehittämiselle.

Kuva: Laura Hoppo

2. Mistä hyvinvointi rakentuu?

Hyvinvointimalli perustuu [Stiglitzin työryhmän raporttiin \(2009\)](#)

3. Lasten ja nuorten kasvuolot ja hyvinvoinnin tila

Tamperelaiset lapsiperheet ovat hyvin moninainen ryhmä. Suuri osa vajaasta 22 000 (2020) lapsiperheestä voi hyvin, mutta kaupungissa on myös paljon perheitä, joilla on ongelmia ja tuen tarvetta eri hyvinvoinnin osa-alueilla.

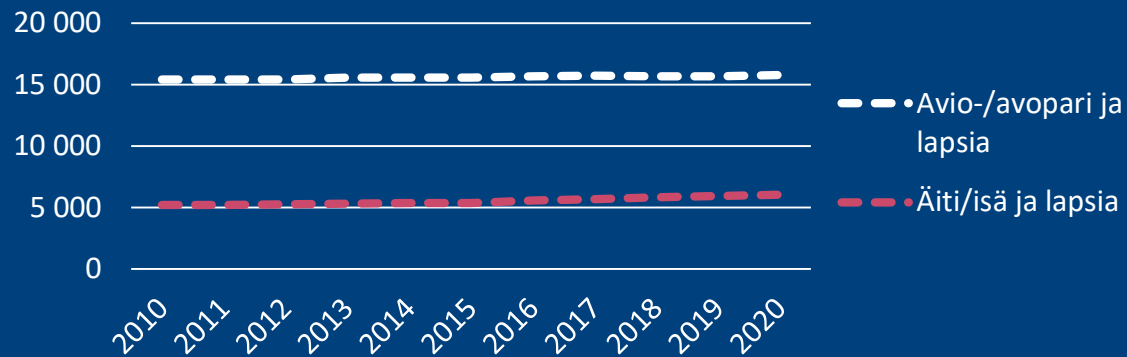
Tampereella korostuu muuttoliikkeen vaikutus ja lapsiperheet, jotka mahdollisesti tarvitsevat enemmän sosiaalisten verkostojen tukea.

Tampereella asuu paljon muualta muuttaneita yhden vanhemman perheitä sekä itsenäisesti asuvia alaikäisiä nuoria.

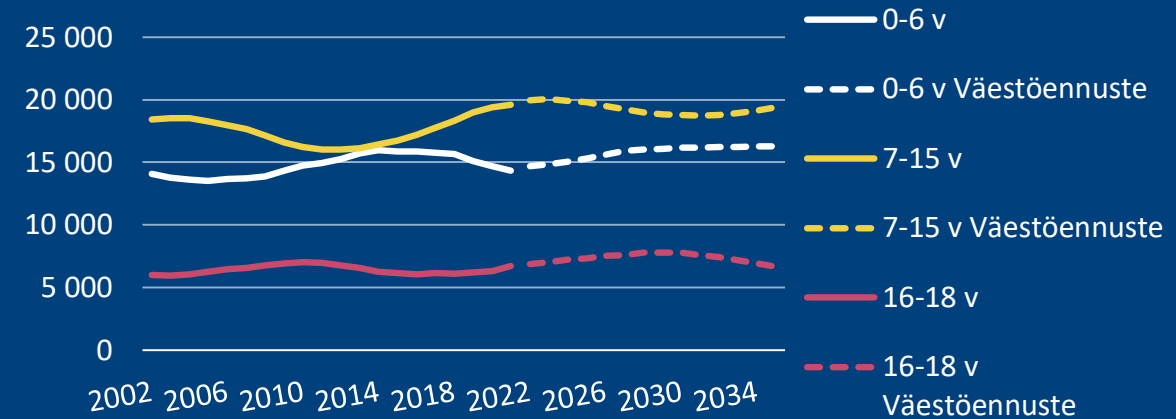
Lapsiperheitä asuu tasaisesti ympäri Tamperetta. Kaupungin sisällä eri alueet eroavat hieman toisistaan sen mukaan, millaisia lapsiperhetyyppejä siellä asuu.

Tarkempia tietoja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista löytyy seuraavien diojen ilmiöiden kautta.

Lapsiperheiden määrä on pysynyt lähes samana viimeiset 10 vuotta. Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on 2000-luvulla laskenut.

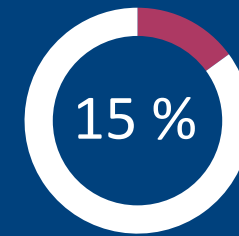

Alle kouluikäisten lasten määrä on viime vuosina jonkin verran laskenut, mutta peruskouluikäisten taas kasvanut.

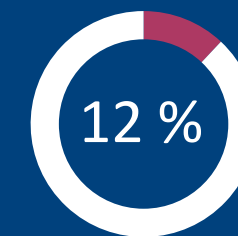

19-29-vuotiaiden määrä oli 51 210 vuoden 2021 lopussa.

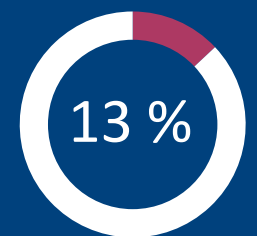
Lasten pienituloisuusaste (2019)

Perheissä monihaasteisuutta, % perheistä (2020)

Perheissä systemisen tuen tarvetta, % perheistä (2020)

Lähteet: Tilastokeskus, Lapsiperheanalyysi 2020-2021 Tampereen kaupunki

4. Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät ilmiöt

Suurin osa tamperelaisista lapsista ja nuorista voi hyvin ja on tyytyväisiä elämäänsä.

Monet lapset ja nuoret eivät liiku suositusten mukaisesti ja liikkuminen vähenee iän myötä. Päivittäinen liikkuminen on kuitenkin hieman yleistynyt. Monet lapset ja nuoret jättävät aamupalan tai koululounaan syömättä. Lasten ja nuorten ylipainoisuus on yleistynyt. Syömishäiriöön sairastumisen riski on kasvanut. Päihteiden käyttö (alkoholi ja tupakka) on vähentynyt, mutta huumeiden saannin nuoret kokevat edelleen helpoksi. Nuorten nettiriippuvuus on yleistymässä.

Monet lapset ja nuoret kokevat syrjintää ja kiusaamista sekä perheen sisäistä väkivaltaa. Kiusaaminen on kuitenkin vähentynyt kaikilla kouluasteilla. Seksuaalista häirintää ja väkivaltaa kokevat erityisesti tytöt. Eri palveluissa on havaittu lasten ja nuorten aggressiivisen käytöksen lisääntyneen. Se on yhä yleisempää jo alle kouluikäisillä.

Tamperelaiset vanhemmat ovat yleisesti ottaen tyytyväisiä vanhemmuuteensa. Lapsiperheiden tukemisessa on kuitenkin huomioitava, että monilla perheillä ei ole omaa tukiverkostoa ja koronapandemia on tuonut lisää haasteita arjessa jaksamiseen. Vanhempien parisuhteen ja mielenterveyden tukeminen edistää lasten hyvinvointia. Palveluissa on kiinnitettävä huomiota vanhempien yhdenvertaiseen kohteluun.

Lasten ja nuorten mielenterveyden haasteet ovat yleistyneet, yhä useammat kokevat ahdistuneisuutta. Mielen pahoivointi heijastuu moninaisena oireiluna. Tytöillä mielialaan liittyvät ongelmat ja huono itsetunto ovat yleisempiä kuin pojilla.

Lähes kaikilla lapsilla ja nuorilla on jokin säännöllinen harrastus ja suurin osa kokee kuuluvansa itselle tärkeään ryhmään tai yhteisöön. Tampereella yksinäisyyttä kokevat eri ikäiset lapset ja nuoret sekä vanhemmat. Koronapandemian aikana yksinäisyyden kokemukset ovat yleistyneet.

Turvallisuus

Elintavat

Hyvinvoiva lapsi ja nuori

Vanhemmuus

Mielen hyvinvointi

Sosiaaliset suhteet

4.1. Sosiaaliset suhteet

Nuorten yksinäisyys on lisääntynyt korona-epidemian aikana selvästi. Tytöistä noin joka neljäs ja pojista noin joka kymmenes tuntee itsensä usein yksinäiseksi. Tyttöjen yksinäisyys on lisääntynyt poikia enemmän.

Alakoulussa lähes kaikilla on vähintään yksi hyvä kaveri, mutta yläkoulussa ja toisen asteen koulutuksessa noin joka kymmenennellä nuorella ei ole yhtään läheistä ystävää.

Suurimmalla osalla lapsista ja nuorista on jokin viikoittainen harrastus (osuus vaihdellen 84-98% eri ikäryhmissä).

Paljon muuttavia perheitä
(2020, keskimäärin 2,5 muuttoa viimeisen viiden vuoden aikana)

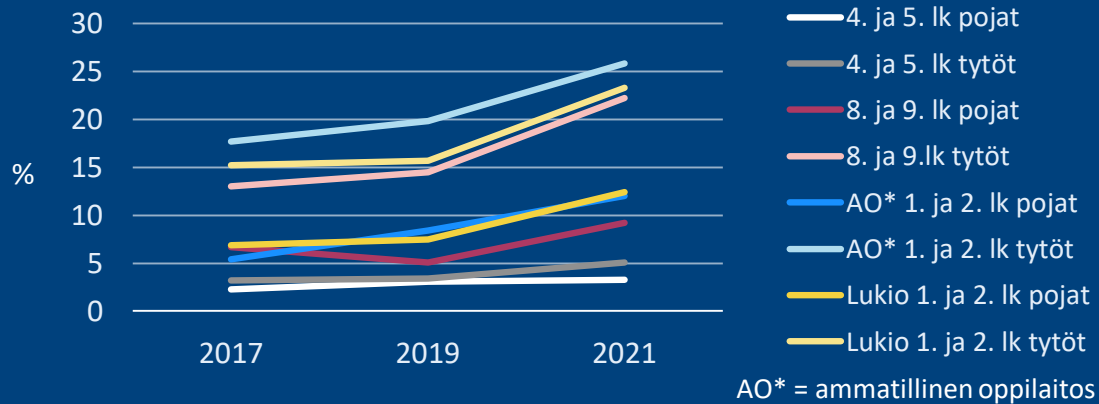
Lukumäärä

2 700

Osuus kaikista perheistä

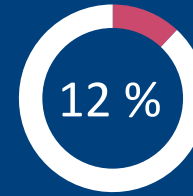
11 %

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % vastaajista

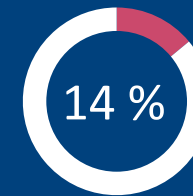

Tuntee itsensä yksinäiseksi, % vastaajista

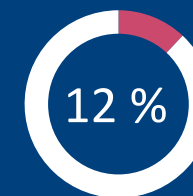
4-vuotiaiden lasten vanhemmat 2020

6-vuotiaiden lasten vanhemmat 2022

4 kk-ikäisten lasten vanhemmat 2020

Puolison ja lasten kanssa asuvista noin joka kymmenes tuntee itsensä jatkuvasti tai usein yksinäiseksi. Yksinhuoltajilla osuus on 25 prosenttia.

Noin kolmasosalla perheistä ei ole arjessa apuna tukiverkostoa. Niillä, joilta tukiverkosto löytyy, se koostuu 70 % isovanhemmista tai muista sukulaisista ja 30 % naapureista tai ystävistä (6-vuotiaiden lasten vanhemmat 2022).

Tukiverkosto auttaa arjessa, %

4-vuotiaiden lasten vanhemmat 2020

77 %

6-vuotiaiden lasten vanhemmat 2022

65 %

Lähteet: Kouluterveyskysely THL, FinLapset kysely THL sekä kyselyt 4- ja 6-vuotiaiden lasten vanhemmille, Tamperelaisten hyvinvointi -kysely ja Lapsiperheanalyysi 2020-2021 Tampereen kaupunki

4.2. Mielen hyvinvointi

Noin 20-25 prosenttia tamperelaisista lapsista ja nuorista kokee ahdistuneisuutta tai heillä on mielialaan liittyviä ongelmia tai masennusoireilua. Tytöillä mielialaan liittyviä ongelmia on huomattavasti useammin kuin pojilla kaikilla kouluasteilla.

Erytisesti nuorten sosiaalisten tilanteiden pelko ja huono itsetunto ovat lisääntyneet. Tunne-elämän häiriöiden kasvun arvellaan johtuvan mm. suorituspaineen kasvusta. Tytöillä on myös poikia useammin huono itsetunto.

Terveystarkastuksen mielialaseula, % 8-luokkalaisista 2020

Lievä huoli

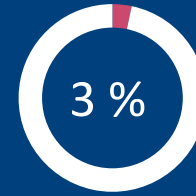
12 %

Vakava huoli

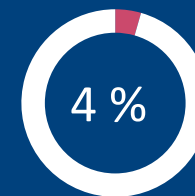
5 %

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneet, % vastaajista

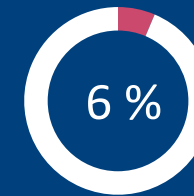
4 kk ikäisten lasten vanhemmat 2020

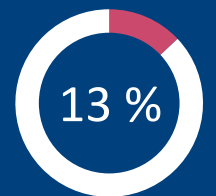
4-vuotiaiden lasten vanhemmat 2020

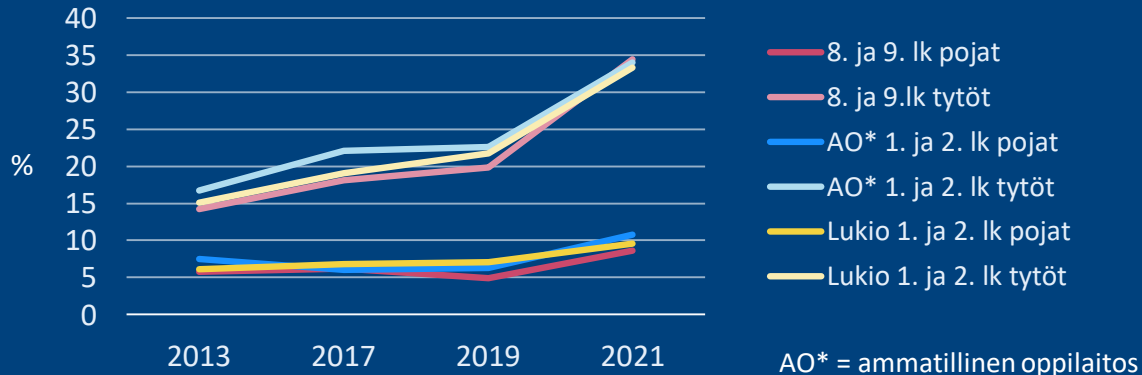
Puolison ja lasten kanssa asuvat 2021

Lapsen / lasten kanssa asuvat 2021

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % vastaajista

Puolison ja lasten kanssa asuvista noin 5 % kokee itsensä psyykkisesti merkittävästi kuormittuneeksi. Yksinhuoltajilla osuus on yli kaksinkertainen. Masennusoireilua on yleensä enemmän vanhemmilla, jotka ovat työelämän ulkopuolella, ovat ulkomaalaistaustaisia, ovat perheen ainoita aikuisia tai joilla on vain yksi lapsi.

Perusterveydenhuollon lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyvät asiakaskäynnit ovat lisääntyneet.

Mielenterveysperusteiset lääkärikäynnit opiskeluterveydenhuollossa, %

2015

16 %

2020

32 %

Lähteet: Kouluterveyskysely THL, Avohilmo THL, Nuorten mielenterveys -väestökysely Tays ja Tampereen yliopisto, FinLapset kysely THL, Tilastoraportti 10/2019 THL, kyselyt 4- ja 6-vuotiaiden lasten vanhemmille Tampereen kaupunki, Tamperelaisien hyvinvointi -kysely Tampereen kaupunki

4.3. Turvallisuus

Kiusaamista tapahtuu eniten alle kouluikäisten ja alakoululaisten keskuudessa. Kiusaaminen on vähentynyt kaikilla kouluasteilla, mutta myönteinen kehitys on viime vuosina tasaantunut. Poikia kiusataan tyttöjä enemmän.

Noin joka kymmenes lapsi ja nuori on kokenut fyysistä väkivaltaa perheessä vuoden aikana. Perheen sisäinen henkinen väkivalta on fyysistä väkivaltaa selvästi yleisempää.

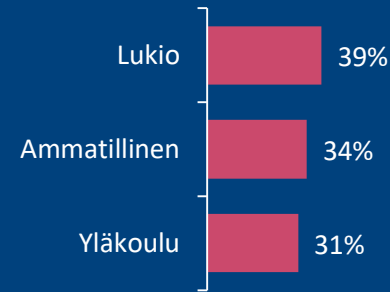
Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla, %

27 % Yläkoulu

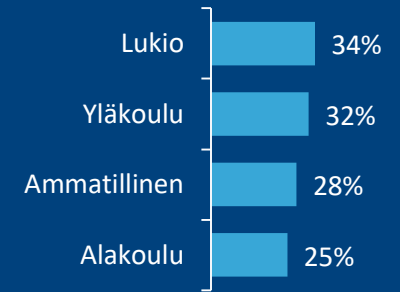
25 % Ammatillinen koulutus

21 % Lukio

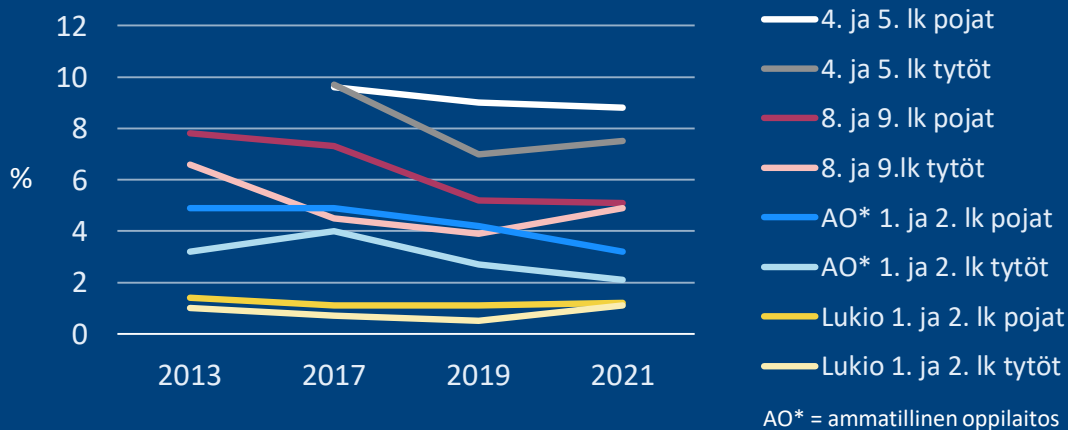
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % vastaajista 2021

Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % vastaajista 2021

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % vastaajista

Nuorten tekemien pahoinpitelyjen määrä on lisääntynyt korona-aikana. Etenkin alle 15-vuotiaat syyllistyvät pahoinpitelyihin aikaisempaa useammin.

Kun turvallisuutta tarkastellaan mm. sosiaalsiin ongelmiin, pahoinpitelyoireyhtymiin, itsemurhaan tai mielenterveyden huoliin liittyvien avohoito- ja hoitoilmoitusrekisterin ilmoitusten kautta, noin 7 % tamperelaisista lapsiperheistä on turvattomuutta. Korostunutta turvattomuutta havaittiin 1 %:lla perheistä.

Turvattomuus-indikaattori 2020

Turvattomuutta

1 700 perheessä

Korostunutta turvattomuutta

240 perheessä

Lähteet: Kouluterveyskysely THL, Lapsiperheanalyysi 2020-2021 Tampereen kaupunki, Poliisin rikostilastot

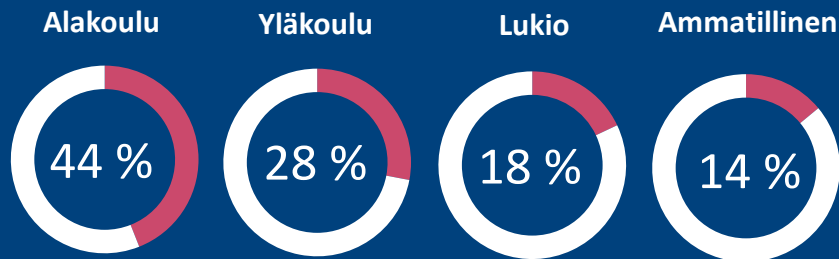

4.4. Elintavat

Lasten ja nuorten päivittäinen liikkuminen on jonkin verran lisääntynyt, mutta liikkuminen vähenee selvästi iän myötä. Nuoret myös harrastavat terveyden kannalta tärkeää hengästyttävää liikuntaa hieman aikaisempaa harvemmin.

Lasten ja nuorten ylipainoisuus on lisääntynyt. 2-16-vuotiaista pojista noin joka neljäs ja tytöistä 17 % on ylipainoisia. Tyttöjen ylipainoisuus on lisääntynyt poikia enemmän. Tutkimusten mukaan jopa joka kymmenes sairastuu syömishäiriöön varhaisaikuisuuteen mennessä, mutta vain osa tunnistetaan ja pienempi osa saa hoitoa.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % vastaajista 2021

Heikko fyysinen toimintakyky, % oppilaista 2021

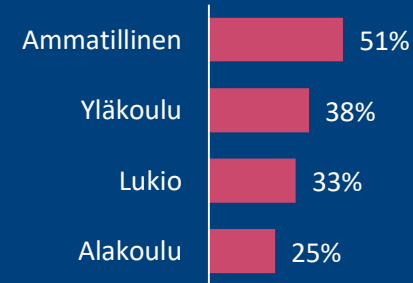
5-luokkalaiset

31 %

8-luokkalaiset

34 %

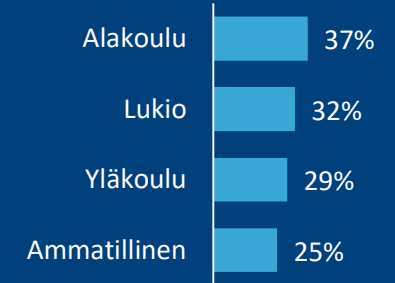
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä, % vastaajista 2021

Yläkoulussa ja ammatillisessa oppilaitoksessa reilu kolmannes ja lukiossa joka viides ei syö koululounasta päivittäin. Tytöt jättävät aamupalan ja koululounaan väliin poikia useammin.

Joka kymmenes yläkoululainen ja toisen asteen opiskelija syö karkkia tai suklaata päivittäin. Energiajuomia päivittäin eniten juovat ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevat (14 %).

Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut, % vastaajista 2021

Nuorten tupakointi ja humalahakuinen juominen on vähentynyt. Nuoret myös kokeilevat huumeita hieman aikaisempaa harvemmin, mutta kokeileminen on Tampereella yleisempää kuin koko maassa keskimäärin.

Nuoret pelaavat aiempaa vähemmän rahapelejä. Reilu neljännes lapsista ja nuorista kokee usein, että pitäisi viettää aikaa muutoin kuin netissä. Noin 15 % tuntee olonsa usein hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin.

4.5. Vanhemmuus

Valtaosa alle kouluikäisten vanhemmista on tyytyväisiä omaan vanhemmuuteensa. Vanhemmat tuntevat läheisyyttä lapsen kanssa ja heillä on yleensä hauskaa yhdessä.

Lasten ja vanhempien välinen keskusteluyhteys on hieman heikentynyt viime vuosina. Noin 7 %:lla nuorista on keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa yläkoulussa ja toisen asteen koulutuksessa. Pojilla on parempi keskusteluyhteys vanhempien kanssa kuin tytöillä kaikilla kouluasteilla.

Tutkittua tietoa on ollut saatavilla vain vähän isompien lasten vanhempien kokemuksista. Murrosikä, lasten psyykinen terveys ja ihmissuhteet huolettavat vanhempia.

Vanhempi tyytyväinen itseensä vanhempana, % vastaajista

4 kk ikäisten vanhemmat 2020

91 %

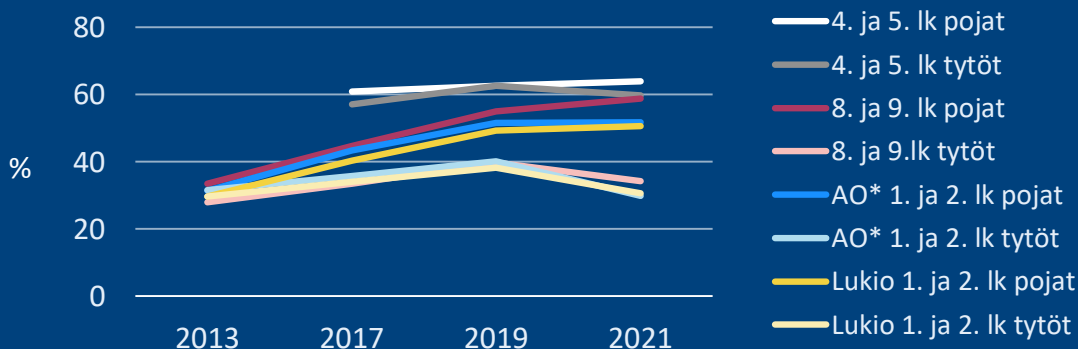
4-vuotiaiden vanhemmat 2020

86 %

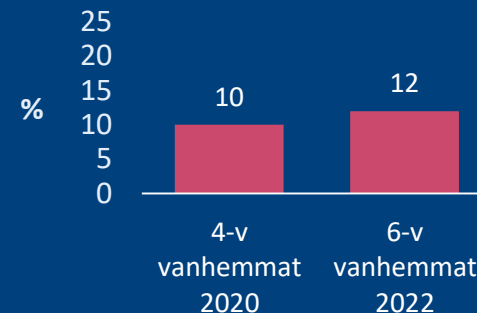
6-vuotiaiden vanhemmat 2022

83 %

Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa, % vastaajista

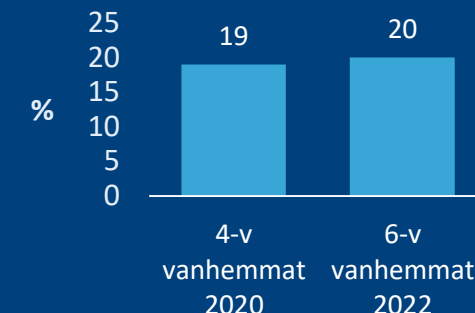
Vanhempi huolissaan jaksamisestaan vanhempana, % vastaajista

Vanhemmat kertovat lapsiperhepalveluiden ammattilaisille usein lapsen kasvuun, kehitykseen tai terveyteen liittyvistä tarpeista, mutta harvemmin vanhempaan itseensä tai perheen hyvinvointiin liittyvistä tuen tarpeista.

Alle kouluikäisten lasten vanhemmista lähes 10 % ei tuonut vanhemmuuteen liittyvää tuen tarvetta esille eri alojen ammattilaisia kohdatessaan.

Vanhempi kokee riittämättömyyttä vanhempana, % vastaajista

Vanhempi olisi tarvinnut kasvatus- ja perheneuvonta-palveluita, mutta ei tuonut tuen tarvetta esille, % vastaajista

4-vuotiaiden vanhemmat 2020

11 %

6-vuotiaiden vanhemmat 2022

8 %

Lähteet: Kouluterveyskysely THL, FinLapset kysely THL, kyselyt 4- ja 6-vuotiaiden lasten vanhemmille Tampereen kaupunki, MLL Vanhempainpuhelin ja netti (2021)

5. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät sekä ongelmia ehkäisevät palvelut

Hyvinvointialueen palvelut

(alkaen 2023, linkitykset kaupungin sivuille 5/2022)

- Neuvolat
 - Äitiys- ja lastenneuvola
 - Ehkäisyneuvola
 - Perheneuvola (myös Nepsy-tukitiimi)
- Opiskeluhoito
 - Esiopetuksen oppilashuolto
 - Oppilashuolto (perusopetuksen koulukuraattorit ja –psykologit)
 - Kouluterveydenhuolto
 - Opiskelijan tuki ja hyvinvointi
 - Toisen asteen koulutuksen kuraattorit ja psykologit
 - Opiskeluterveydenhuolto
- Suun terveydenhuolto
- Nuorisovastaanotto
 - Nuorisoneuvola
 - Nuorten päihdepalvelut Nuppo
 - Nuorisovastaanoton mielenterveyspalvelut
- Kuntoutus, terapia ja apuvälineet (mm. puhe-, fysio-, toiminta- ja ravitsemusterapia)
- Etsivä työ
- Lapsiperheiden kotipalvelu
- Perhepiste Nopea
- Lapsiperheiden sosiaalityö ja perhetyö
- Huoltajuus, elatus, isyyden ja äitiyden tunnustaminen
- Sosiaali- ja kriisipäivystys
- Vammaisten palvelut

Tampereen kaupungin palvelut

- Varhaiskasvatus ja esiopetus
- Perusopetus
- Ammatillinen koulutus
- Lukiokoulutus
- Ohjaamo
- Työllisyyspalvelut
- Lupa liikkua Lupa harrastaa
- Harrastusneuvonta
- Nuorten treenit
- Perheliikunta
- Nuorisopalvelut
 - Nuorisokeskukset
 - Eriyisnuorisotyö
 - Nuorten kulttuurikeskus Monitoimitalo 13
 - Lasten parlamentti
 - Nuorisovaltuusto
 - Sateenkaarinnuorisotyö
- Kirjastot
- Taiteen perusopetus (järjestäjinä eri toimijoita)
- Kulttuuri ja museot
 - Kulttuuria lapsille ja lapsiperheille
 - Lastenkulttuurikeskus Rulla
- Maahanmuuttajien palvelut
- Kaupunkiympäristö
 - Asuminen ja rakentaminen
 - Kaupunkisuunnittelu
 - Liikenne, kadut ja kunnossapito
 - liikenneturvallisuus
 - Pyöräily ja jalankulku
 - joukkoliikenne
 - Luonto ja ympäristö

Järjestöjen ja seurakuntien palveluita

- Harrastusmahdollisuudet (tapahtumat.tampere.fi)
- Eron ensiapupiste MLL Tampereen osasto ry
- Perhevalmennus MLL Tampereen osasto ry
- Tyttöjen tupa, Poikien tupa, Ahjolan settlementti ry
- Olkari Settlementti Tampere ry/Voimavirta
- Nuorten turvatalo SPR
- Tyttöjen talo Settlementti Tampere ry
- Perheväkivaltaklinikka Settlementti Tampere ry
- Eri toimijoiden pikkulapsiperheille suunnatut kohtaamispaikat
- Erosta elossa Miessakit ry
- Lyömätön linja ja Väkivaltaa kokeneet miehet Miessakit ry
- Isyyden tueksi Miessakit ry
- Perheneuvonta Tampereen seurakunnat
- Keskusteluapua Kriisikeskus Osviitta
- Tampereen ensi- ja turvakoti
- Ehkäisevä väkivaltatyö Maria Akatemia ry
- Lähellä.fi

Y
H
D
Y
S
P
I
N
T
A
T
Y
Ö

Y
H
D
Y
S
P
I
N
T
A
T
Y
Ö

Palveluiden listaukset eivät ole kaikenkattavia. Palveluissa tehdään paljon eri toimijoiden välillä yhteistyötä (mm. lasten, nuorten ja perheiden aineellisen elintason tuen muotoja ovat maksuttomat harrastukset, harrastelähete, Nuorisopassi, ruokajakelu, Kaikukortti (yli 16-vuotiaille) ja aktiivipassi (18-vuotta täyttäneille). Myös KELA tarjoaa erilaisia tuen muotoja lapsille, nuorille ja perheille.

6. Lasten ja nuorten hyvinvointi ja tuki varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa

[6.1. Hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa](#)

[6.2. Varhaiskasvatuksen tuen suunnitelma](#)

[6.3. Tuen palvelut varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa](#)

[6.4. Perusopetuksen tuen suunnitelma ja toimenpiteet](#)

[6.5. Tuen palvelut perusopetuksessa](#)

Kuva: Tampereen perusopetus

6.1. Hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa

- Tampereen varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa on otettu käyttöön tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetuspaketti osana varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmia. Opetuspaketti sisältää myös kiusaamisen ehkäisyn näkökulman.
- Kiusaamisen ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen on laadittu kaupunkitason malli, jonka avulla kiusaamisen ennaltaehkäisyyn saadaan lisää työkaluja. Malli otetaan käyttöön lukuvuonna 2022 - 2023. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa jokaisessa yksikössä on oma kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma.
- Neuropsykiatrisesti oireilevien lasten ja nuorten tukemiseksi kehitetään työtä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa mm. järjestämällä nepsy-valmennusta lapsille ja nuorille, lisäämällä henkilöstön osaamista sekä tarjoamalla koulutusta myös huoltajille.
- Lupa liikkua Lupa harrastaa –toiminnalla mahdollistetaan lasten osallistumista erilaisiin harrastuksiin. Liikkumisen edistäminen on osa varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulujen arkea.

Kuva: Tampereen perusopetus

6.2. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tuen suunnitelma

- Lähtökohta tuen järjestämiselle on lähipalveluperiaate eli tuki pyritään ensisijaisesti järjestämään lapsen asuinpaikan mukaisessa lähipäiväkodissa tai -esiopetusyksikössä.
- Kasvun ja opin polut on suunniteltu niin, että lapsella on mahdollisuus saada tarvitsemaansa tukea jatkumona varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja siitä aina perusopetuksen loppuun asti.
- Päiväkodeilla ja esiopetusyksiköillä on mahdollisuus suunnitella tuen rakenteita tarpeen mukaan.
- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tehdään yhteistyötä neuvoloiden ja muiden perhekeskustoimijoiden kanssa lasten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi.

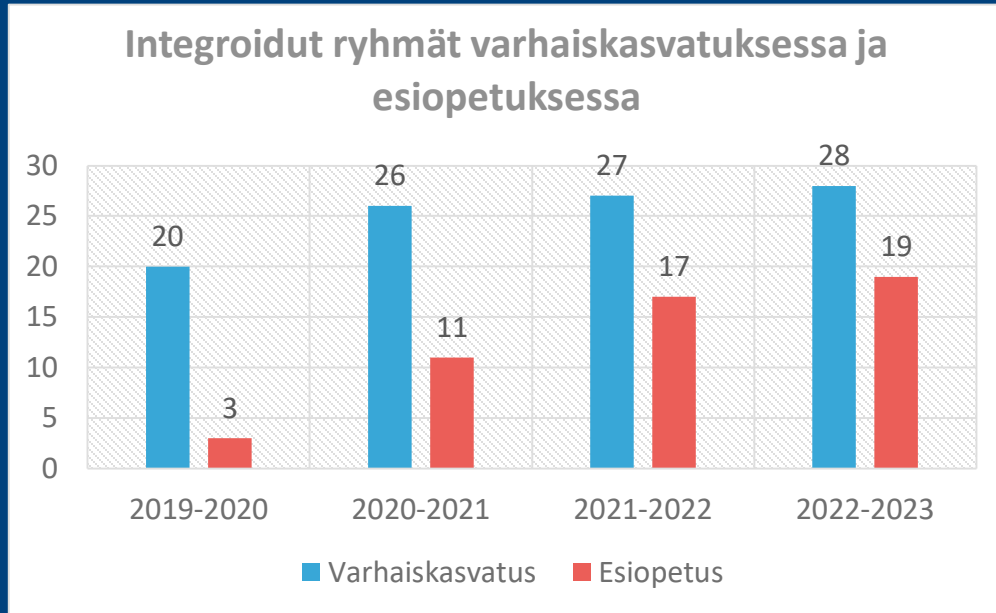
Tuen toteuttamisen toimenpiteet:

- Henkilöstön tehtävä on huomioida varhaisessa vaiheessa lasta parhaiten tukevat tavat toimia eli tarkastella käytössä olevia toimintatapoja, menetelmiä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. → arvioidaan, voidaanko omaa toimintaa ja/tai oppimisympäristöä muuttamalla toteuttaa aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja.
- Henkilöstön osaamista lisätään järjestämällä säännöllisesti lapsen tuen toteuttamiseen liittyvää koulutusta.
- Lapsiryhmien henkilöstörakennetta voidaan tarpeen vaatiessa vahvistaa pedagogisesti siten, että henkilöstöön kuuluu tavanomaisesta poiketen kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa.
- Varhaiskasvatustilan muutokset 1.8.2022 alkaen:
 - Hallintopäätös erityisestä tuesta, tehostetusta tuesta ja yleisen tuen tukipalveluista
 - Kaikilla lapsilla, joilla on tehostetun/erityisen tuen päätös, tulee olla rakenteellisen tuen toimenpiteenä joko ryhmän pienennys tai avustajapalvelua
 - Varhaiskasvatuksen erityisopettajien ja vakituisten avustajien määrää lisätään lakimuutosten edellyttämällä tavalla
- Esiopetuksen tukea järjestetään perusopetuslain mukaisesti.

Kuva: Martta Pyökkimies

6.3. Tuen palvelut varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

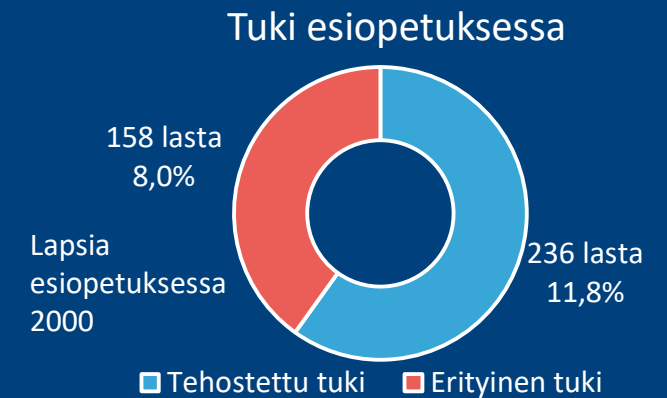
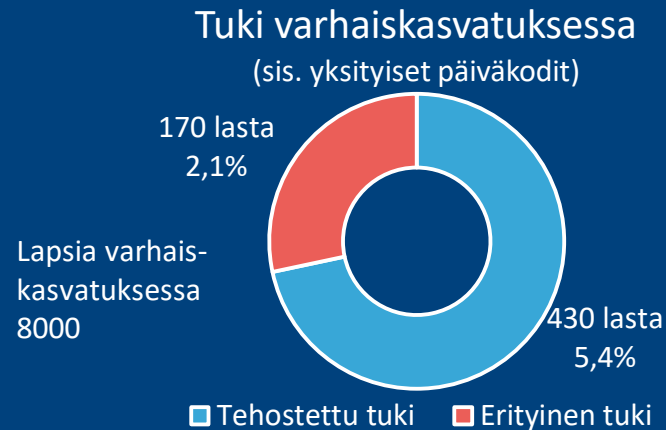

Integroiduissa ryhmissä työntekijät:

- varhaiskasvatuksessa 2 opettajaa, lastenhoitaja ja avustaja
- esiopetuksessa 2 opettajaa, lastenhoitaja ja osassa ryhmistä avustaja

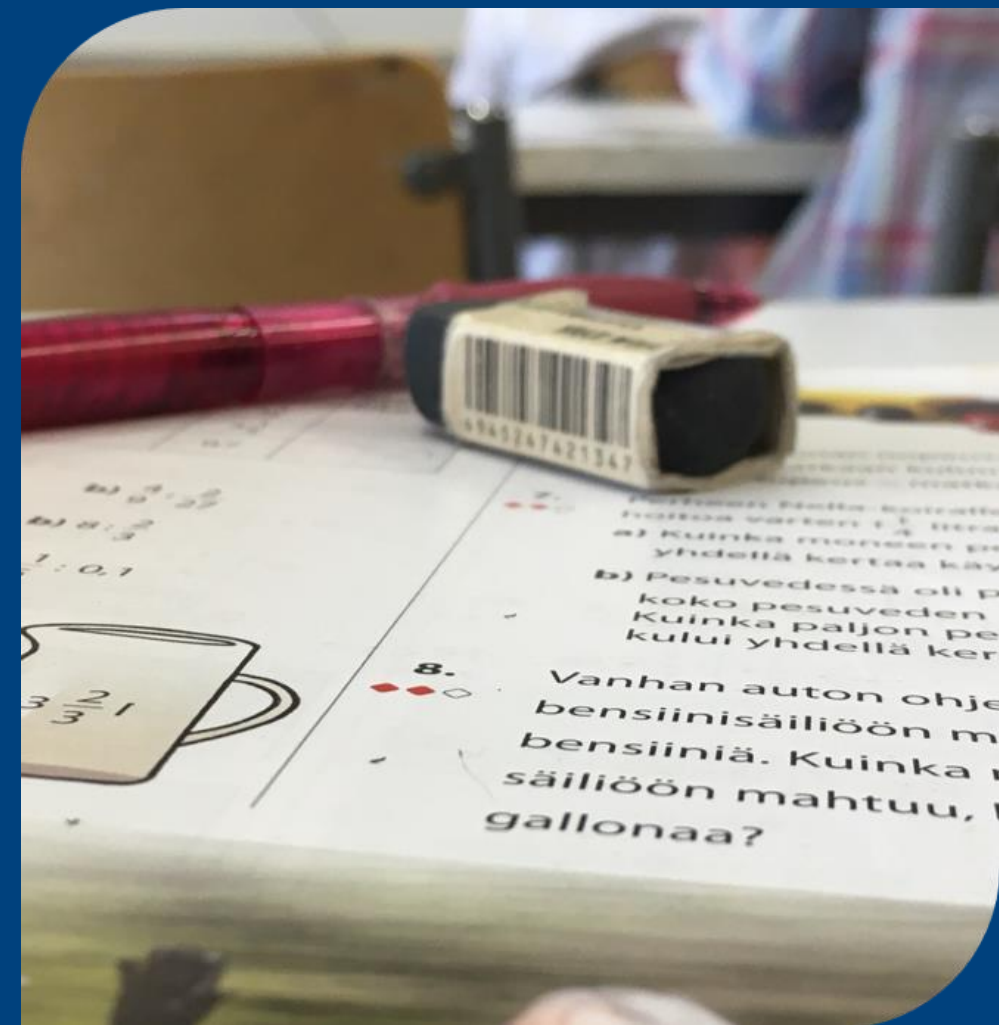
- ✓ Tuen järjestäminen alueellisesti
- ✓ Integroituja ryhmiä lisätty, erityisesti esiopetuksessa
- ✓ Varhaiskasvatuksen erityisopettajia 50
- ✓ Vakituksia avustajia 100
- ✓ Perheiden palveluohjaukseen ja tukemiseen kohdennettu resursseja: 5 varhaiskasvatuksen ohjaajaa
- ✓ Esiopetuksessa lapsille kuuluvat oppilashuollon palvelut

Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

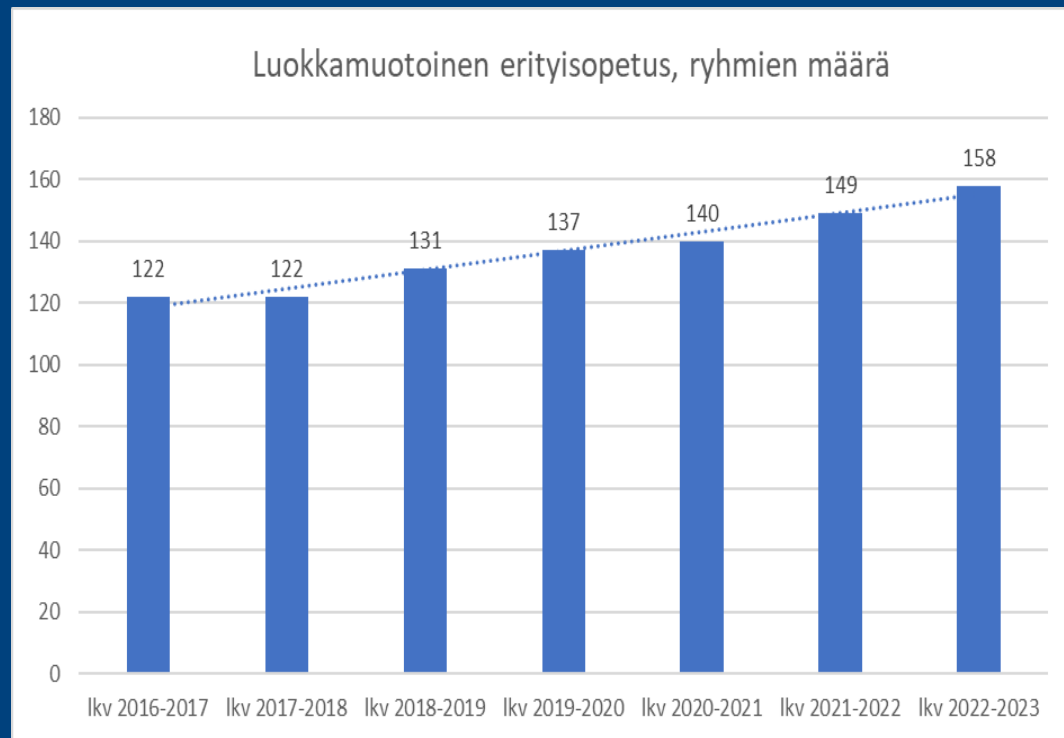
6.4. Perusopetuksen tuen suunnitelma ja toimenpiteet

- Tampereen perusopetuksen tuen suunnitelman (julkaistaan kesäkuussa 2022) lähtökohtana on lähikoulu, joka pystyy tukemaan kaikkia alueensa oppilaita aina, kun se on oppilaan edun mukaista.
- Tavoite pyritään saavuttamaan siten, että jokaisella koululla tai koulupolulla on käytettävissä osaamista ja resurssia varhaiseen puuttumiseen ja oikea-aikaiseen tukeen aina tuen tarpeen ilmetessä.
- Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on, että opetus järjestetään ensisijaisesti yleisopetuksessa oppilaan lähikoulussa.
- Tuen suunnitelman toimenpiteet:
 - Oppilaslähtöistä yhdessä toimimisen toimintakulttuuria ja yhteistä pedagogista vastuunkantoa vahvistetaan
 - Sitoutumista kaikkien lasten yhdenvertaisuuteen riippumatta heidän yksilöllisistä ominaisuuksistaan vahvistetaan
 - Toimivia tukirakenteita ja käytänteitä lisätään
 - Lisätään joustavia opetus- ym. järjestelyitä esim. joustavat ryhmittelyt oppilaan tuen tarpeen mukaan eri oppiaineissa
 - Kannustetaan pari- ja tiimiopettajuuteen
 - Kehitetään osa-aikaisen erityisopetuksen pedagogisia ratkaisuja ja resurssointia kouluissa
 - Kouluvalmentajien ja koulunkäynnin ohjaajien antamaa tukea koulunkäyntiin ja hyvinvointiin lisätään
 - Ratkaisukeskeisen neuropsykiatrisen valmentajan antamaa ohjausta (nepsyvalmentaja) vahvistetaan lisäämällä koulutusta

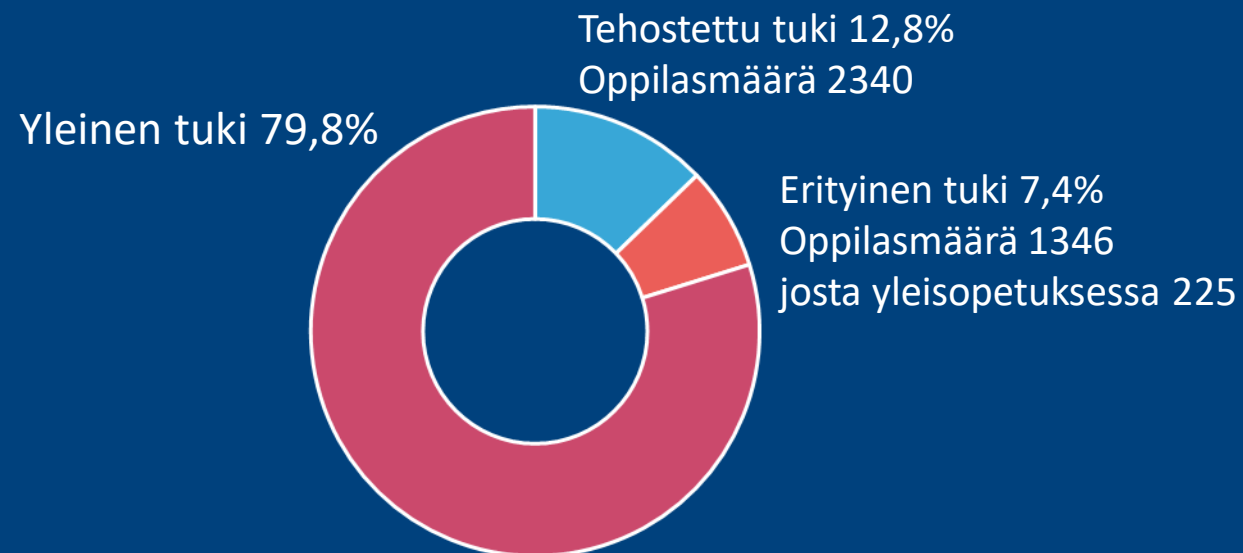
Kuva: Tampereen perusopetus

6.5. Tuen palvelut perusopetuksessa

- ✓ Oppilaita perusopetuksessa 1.-9. luokilla 18292
- ✓ Kouluvalmentajia 28
- ✓ Koulunkäynninohjaajia n. 470
- ✓ Tukiopetusta oppilaille on tarjolla tarpeiden mukaan

Oppilaan ja koulunkäynnin tuki

7. Opiskeluhoolto

7.1. Mitä on opiskeluhoolto?

7.2. Opiskeluhoollon tavoitteet

7.3. Paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet perusopetuksessa

7.4. Paikallisen toteuttamistavat keskeiset periaatteet toisen asteen koulutuksessa

7.5. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta perusopetuksessa

7.6. Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta toisen asteen koulutuksessa

7.7. Opiskeluhoollon tulevaisuudennäkymät

7.8. Yhteisöllistä opiskeluhooltoja ja opiskelijoiden varhaista tukea vahvistavat toimet

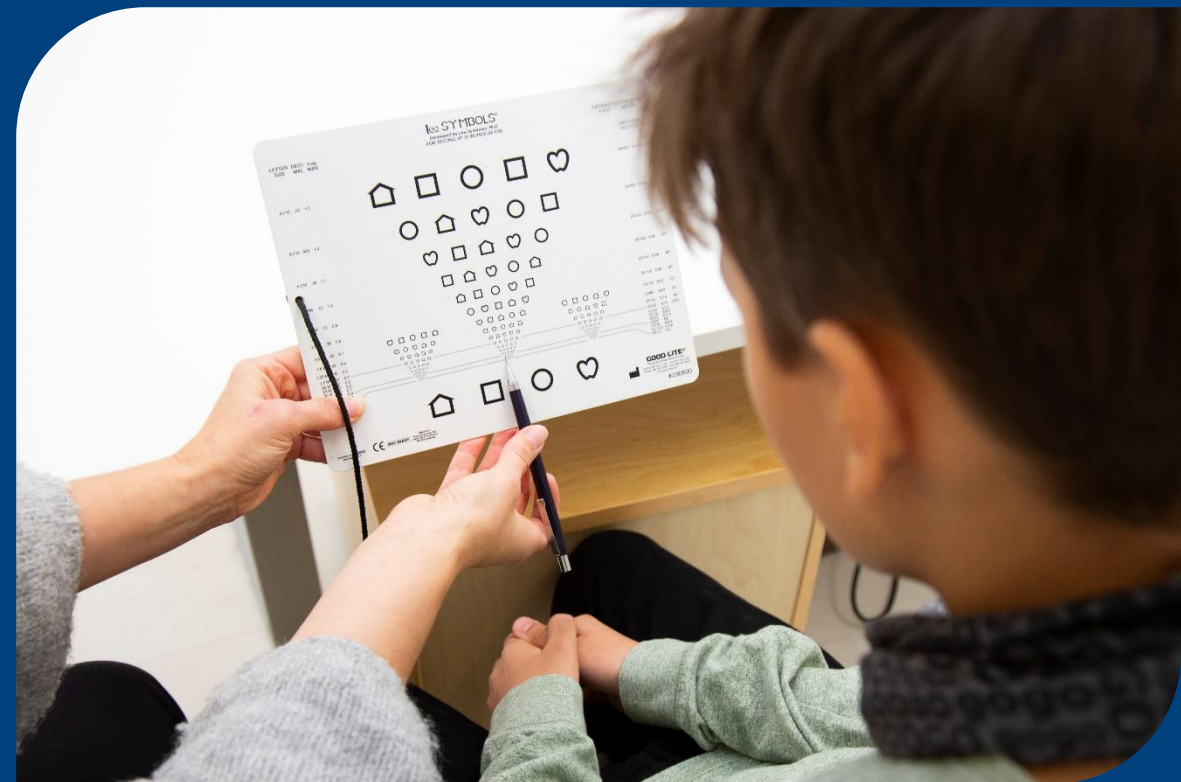
7.9. Opiskeluhoollon suunnitelman toteuttaminen, seuranta sekä laadunarviointi

Kuva: Visit Tampere / Opa Latvala

7.1. Mitä on opiskeluhuolto?

- Opiskeluhuollolla tarkoitetaan kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävää työtä, jolla vahvistetaan ja luodaan edellytyksiä oppilaan ja opiskelijan hyvälle oppimiselle, psyykkiselle ja fyysiselle terveydelle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. Perusopetuksen oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut kuuluvat myös esiopetusikäisille, joiden terveydenhuolto toteutuu neuvolapalveluna.
- Opiskeluhuolto on koko oppilaitosyhteisön yhteinen tehtävä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa korostetaan yhteisöllisen opiskeluhuollon ja ennaltaehkäisevän työn merkitystä. Opiskeluhuoltoa toteutetaan monialaisena yhteistyönä ja yhdyspintatyönä monien eri tahojen kanssa.
- Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon sisältyvät kouluterveydenhuollon ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä (koulu)kuraattorin ja koulupsykologin palvelut. Edellä mainitut asiantuntijat koordinoivat palveluja ja huolehtivat oppilaiden ja opiskelijoiden saamista oikea-aikaisista ja tarpeenmukaisista palveluista.
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut on kuvattu laajemmin sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymässä Toimintaohjelmassa Tampereen kaupungin neuvolapalveluille, koulu- ja opiskeluterveydenhuollolle sekä lasten ja nuorten ehkäisevälle suun terveydenhuollolle 2021–2024.

Kuva: Laura Hoppo

7.2. Opiskeluhuollon tavoitteet

- **Perusopetuksessa koulukuraattorien ja -psykologien** työn keskeisimpinä tavoitteina ovat lasten ja nuorten kehityksen sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen. Koulukuraattorit ja -psykologit suuntavat työpanoksensa ja osaamisensa yksittäisten oppilaiden, ryhmien ja koulukulttuurin kehittämiseen.
- **Kouluterveydenhuollon** tavoitteena ja tehtävänä on tukea lasten ja nuorten tasapainoista kasvua ja kehitystä seuraamalla, arvioimalla ja edistämällä oppilaan terveyttä yhteistyössä huoltajien ja koulu yhteisön aikuisten kanssa.
- **Toisen asteen koulutuksen kuraattorien ja psykologien** työn keskeisimpinä tavoitteina on opiskelukyvyyn tukeminen ja opintojen suorittamisen edistäminen sekä opiskelijoiden myönteisen nuoruusiän kehityksen, toimintakyvyn ja mielenterveyden tukeminen.
- **Opiskeluterveydenhuollon** tavoitteena on ylläpitää ja parantaa opiskelijoiden terveyttä, lisätä opiskelukykyä vahvistamalla elämänhallinnan valmiuksia ja taitoja sekä edistää opiskelu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta.

Kuva: Laura Hoppo

7.3. Paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet perusopetuksessa

- Koulupsykologit ja -kuraattorit työskentelevät kouluilla rehtorien alaisuudessa ja palvelujen koordinointi tapahtuu perusopetuksen hallinnossa. Ammatillisesta ohjauksesta ja psykososiaalisten palvelujen kehittämisestä ja koordinoinnista vastaavat oppilashuollon päällikkö ja johtava koulukuraattori. Oppilashuolto on määritelty erityisesti yhden opetusjohtajan vastuualueeksi. Rehtoreiden esihenkilöinä kaikki kolme opetusjohtajaa huolehtivat kuitenkin osaltaan oppilashuoltotyön valvonnasta ja seurannasta.
- Oppilashuoltopalvelut ovat saatavilla oppilaan omalla koululla. Asiakastyö toteutuu pääsääntöisesti koulupäivien aikana kouluilla, jolloin lapsia ja nuoria voidaan tavata ilman, että vanhempien tarvitsee huolehtia kuljetuksista vastaanotolle.
- Kouluterveydenhuollon palveluista vastaa Tampereen kaupungin Lasten, nuorten ja perheiden palveluryhmä. Vuoden 2023 alussa järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueelle.

Kuva: Laura Happo

7.4. Paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet toisen asteen koulutuksessa

- Toisen asteen koulutuksen kuraattori- ja psykologipalvelut on organisoitu omaksi yksikökseen, joka toimii lukiokoulutuksen alaisuudessa. Tätä yksikköä johtaa opiskelijahuollon päällikkö. Opiskeluterveydenhuollon palveluista vastaa Tampereen kaupungin Lasten, nuorten ja perheiden palveluryhmä. Opiskeluhoitoa kokonaisuudessaan ohjaa kaupungin opiskeluhoollon ohjausryhmä.
- Opiskeluhoitopalveluita tarjotaan kaikille ammatillisille oppilaitoksille ja päivälukioille Tampereen kaupungin alueella mukaan lukien yksityiset oppilaitokset. Muutamat yksityiset oppilaitokset järjestävät itse kuraattori- ja psykologipalvelut kaupungin tukemana.
- Kuraattorit ja psykologit työskentelevät pääsääntöisesti oppilaitoksilla. Opiskeluterveydenhuolto toimii suurimmilla oppilaitoksilla, lukioilla sekä keskitetyssä toimipisteessä.
- Opiskeluterveydenhuollon psykologipalvelut ovat osa Nuorisovastaanottoa. Opiskelijat ovat oikeutettuja myös muihin perusterveydenhuollon palveluihin, kuten ravitsemusterapeutin palveluihin, joita on tarjolla keskitetyssä toimipisteessä. Ravitsemusterapian työpanos saadaan Vastaanottopalveluiden palveluryhmästä.
- Toisen asteen koulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa on kuvattu opiskeluhoollon periaatteet ja yhteiset toimintamallit. Suunnitelmassa kuvattujen arviointi- ja seurantakeinojen lisäksi kuraattori-, psykologi- ja opiskeluterveydenhuollon palveluista pyydetään asiakaspalautetta kyselylomakkeilla säännöllisesti.
- Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevat nuoret saavat perusterveydenhuollon palvelunsa nuorisoneuvolasta ja terveysasemilta. Korkeakouluopiskelijat saavat palvelut YTHS:ltä (Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö).

7.5. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta perusopetuksessa

Koulukuraattorien ja -psykologien resurssit (8/2022) ja asiakkaat lukuvuonna 2020-2021 sekä kouluterveydenhuollon resurssit (1/2022) ja käyntimäärät (2021):

Tampereen esi- ja perusopetus	Työntekijöiden määrä	Oppilasmäärä/työntekijä	Suositus oppilasmäärä/työntekijä	Vaje suhteessa suositukseen	Asiakkuuksien määrä	Asiakaskäyntien määrä	Neuvottelujen määrä
Koulukuraattorit	29 (vakituiset) + 1 (ma 31.12.22 asti)	n. 735 (n. 710)	enintään 670 (1/2022 alkaen)	2,5 vakitoimea	2420	9158	1431
Koulupsykologit	28 (vakituiset)	n. 760	enintään 780 (8/2023 alkaen)		2796	9268	2679
Kouluterveydenhoitaja	45,5 htv (1/2022)	544	600	2	-	45488	288*
Koululääkäri	8,7 htv (1/2022)	2290	2100	1	-	6963	14 *

*monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukset

- Kouluterveydenhuollossa laskennallisen oppilasmäärän on oltava pienempi tietyin edellytyksin (valtakunnalliset linjaukset). Tampereella mitoituksessa on huomioitu, jos terveydenhoitaja työskentelee useassa koulussa ja oppilaissa on paljon erityistä tukea tarvitsevia. Mitoituksessa olisi myös huomioitava paikallisten lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen on puutteet. Lääkärien mitoituksessa on huomioitava koulujen määrä ja opiskeluhuollon yhteistyön sekä paikallisten hoitoketjujen järjestäminen erityisesti mielenterveyspalveluissa.
- Oppilaalla on oikeus päästä keskustelemaan koulupsykologin tai -kuraattorin vastaanotolle seitsemän työpäivän sisällä pyynnöstä tai kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana päivänä. Lukuvuoden 2020–2021 aikana kiireelliset asiakkuudet on esi- ja perusopetuksessa pääsääntöisesti hoidettiin määräajassa. Muissa tapauksissa uusista asiakkaista 88 % pääsi koulukuraattorin vastaanotolle määräajassa. Vastaavasti uusista asiakkaista 72 % pääsi koulupsykologin vastaanotolle määräajassa. Tilanne on parantunut kevään 2022 aikana.
- Koulupsykologien tekemille oppimisvalmiuksien tutkimuksille on edelleen suuri tarve, erityisesti neuropsykiatristen diagnostisten arviointien tarve on jatkuvasti kasvanut. Lukuvuonna 2020-2021 koulupsykologisia, oppimisvalmiuksien tutkimuksia tehtiin 630 oppilaalle. Odotusaika tutkimuksiin on keskimäärin 6 kk (helmikuu 2022).

7.6. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta toisen asteen koulutuksessa

Kuraattorien ja koulupsykologien resurssit (8/2022) ja asiakkaat lukuvuonna 2020-2021 sekä opiskeluterveydenhuollon resurssit (1/2022) ja käyntimäärät (2021):

Tampereen toisen asteen koulutus	Työntekijöiden määrä	Opiskelijamäärä / työntekijä	Suositus opiskelijamäärä/ työntekijä	Vaje suhteessa suositukseen	Asiakkuuksien määrä	Asiakaskäyntien määrä	Neuvottelujen määrä
Kuraattorit	21 (vakituiset)	750	enintään 670 (1/2022 alkaen)	1	1958	4554	806
Koulupsykologit	18 (vakituiset)	850	enintään 780 (8/2023 alkaen)	2	1709	6007	271
Terveydenhoitaja	31,5 htv (1/2022)	538	570	1	-	14 442 (2021)	28*
Lääkäri	7,5 htv (1/2022)	2330	1800	1,5	-	4 784 (2021)	4*

* monialaisen asiantuntijaryhmän kokoukset

- Opiskeluterveydenhuollossa laskennallisen opiskelijamäärän on oltava pienempi tietyin edellytyksin (valtakunnalliset linjaukset). Tampereella mitoituksessa on huomioitu, jos opiskelijoissa on paljon erityistä tukea tarvitsevia. Mitoituksessa olisi myös huomioitava paikallisten lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen puutteet. Lääkärien mitoituksessa on huomioitava oppilaitosten määrä ja opiskeluhuollon yhteistyön sekä paikallisten hoitoketjujen järjestäminen erityisesti mielenterveyspalveluissa.

7.7. Opiskeluhuollon tulevaisuuden näkymät

Viime vuosina opiskeluhuollon ohjausrakenteet ovat selkiytyneet ja toimijoiden keskinäinen yhteistyö on tiivistynyt. Haasteena on palvelutarpeen kasvu etenkin mielenterveyden tuen tarpeen lisääntyessä. Tähän perustuen kaupungin lisätalousarviossa (6/2021) asetettiin tavoitteeksi vastata lisääntyneeseen lasten ja nuorten mielenterveystyön tarpeeseen ja edistää mahdollisuuksia käyttää näyttöön perustuvia menetelmiä mielenterveysongelmien hoidossa. Resursseja lisättiin sekä kaupungin lisätalousarvion että valtioavustuksen (Valtion erityisavustus oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstömitoituksen laajentamisen vaatimiin toimenpiteisiin) hankkeen kautta saadulla rahoituksella. Haasteita on kuitenkin ilmennyt koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä koulupsykologien rekrytoinneissa. Haasteita lisää myös erityisoppilaiden ja maahanmuuttajaoppilaiden kasvava määrä.

Vuoden 2023 vuoden alusta opiskeluhuoltopalvelut siirtyvät hyvinvointialueen vastuulle. Tämän muutoksen yhteydessä on huolehdittava siitä, että saumaton yhteistyö koulutuksen järjestäjien sekä opiskeluhuoltopalveluiden välillä jatkuu ja olemassa olevat rakenteet säilyvät. Asiakkaan näkökulmasta siirtymällä tulisi olla myönteinen vaikutus palvelujen saatavuuteen ja laatuun. Yhteisöllinen opiskeluhuolto pysyy muutoksessa koko oppilaitosyhteisön yhteisenä tehtävänä.

Kuva: Tampereen perusopetus

7.8. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea vahvistavat toimet

- Yhteisölliseen työhön varataan työaika
- Kehitetään oppilaiden/opiskelijoiden ryhmätoimintaa
- Koulutetaan lisää osaajia vaikuttavien menetelmien käyttöön ottamiseksi opiskeluhuollollisessa yksilötyössä (mm. IPC, nepsyvalmennus)
- Kauden tavoitteena on perustason mielenterveystyön prosessien arviointi ja kehittäminen yhteistyössä hoitavien tahojen kanssa (esimerkiksi Elämä edessä Pirkanmaa –mallin mukaisesti)
- Vahvistetaan psykoedukatiivista tukea (mm. huoltajien tilaisuudet)
- Koko perheen varhaisen tuen vahvistaminen perusopetuksen kouluilla (esim. Jelppi-tiimitoiminta)

Kuva: Susanna Lyly

7.9. Opiskeluhuollon suunnitelman toteuttaminen, seuranta sekä laadunarviointi

- Kaupunkitasoinen opiskeluhuollon ohjausryhmä linjaa, valvoo, seuraa ja arvioi kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuvaa opiskeluhoitotyötä sekä vastaa osaltaan kehittämisestä ja yhdyspinnoilla tehtävästä yhteistyöstä.
- Opiskeluhuollon palveluista kerätään säännöllisesti asiakaspalautetta, jota hyödynnetään palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä
- Perusopetuksessa jokainen koulu laatii koulukohtaisten opiskeluhoitosuunnitelman. Suunnitelmien sisältöä arvioidaan ja lisäksi kehitetään toteutumisen seurannan ja arvioinnin mittareita.
- Perusopetuksessa kerätään ja analysoidaan hyvinvointitietoa kerran lukuvuodessa 3. ja 7. luokkien osalta, jolla täydennetään kouluterveyskyselyistä saatavaa tietoa. Saatu hyvinvointitieto toimii myös pohjana toimenpiteiden kehittämiselle sekä laadunarvioinnille.

Kuva: Laura Happo

8. Lastensuojelun ehkäisevä ja yksilökohtainen työ

8.1. Lastensuojelun palvelujärjestelmä

8.2. Ehkäisevän työn ensisijaisuus

8.3. Matalan kynnyksen toiminnasta sosiaalihuoltolain piiriin

8.4. Lastensuojelun tarve

8.5. Lastensuojelun palvelutarpeet

8.6. Lastensuojelun voimavarat

Kuva: Laura Hoppo

8.1. Lastensuojelun palvelujärjestelmä

Lastensuojelun palveluja tarjotaan lapselle, jonka kasvuolosuhteet vaarantavat hänen kasvuaan ja kehitystään tai joka itse käyttäytymisellään vaarantaa niitä.

Lastensuojelun palveluita ovat avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon sosiaalityö. Avohuollon tukitoimena voidaan tarjota taloudellista tukea, tehostettua perhetyötä, tukihenkilö tai tukiperhe tai esimerkiksi lyhytaikainen avohuollon sijoitus. Päivystyksellisiin tarpeisiin vastaa lastensuojelun virka-aikainen päivystys ja sosiaali- ja kriisipäivystys.

Sijaishuoltoon lapsi siirtyy huostaanottopäätöksen tai hallinto-oikeudelle toimitettavan hakemuksen jälkeen. Tamperelaisia lapsia ja nuoria sijoitetaan perheisiin, perhekoteihin, omiin laitoksiin tai ostopalvelulaitoksiin.

Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

Matalan kynnyksen palveluita, jotka eivät vaadi aina sosiaalityön asiakkuutta.

Palveluita mm.:
Palveluohjaajat ja Pyydä apua –nappi, ennaltaehkäisevä työ, lapsiperheiden sosiaalityö ja lapsiperheiden aikuissosiaalityö, taloudellinen tuki, lapsiperheiden kotipalvelut, sosiaalihuoltolain mukainen perhetyö, Perhepiste Nopea, perheoikeudelliset palvelut

Lastensuojelun avohuollon palvelut

Tukevampia palveluita, asiakkaalla on aina lastensuojelun sosiaalityön asiakkuus.

Palveluita mm.: lastensuojelun sosiaalityö, tehostettu perhetyö, tukihenkilö ja -perhe, lasta kuntouttavat hoito- ja terapiapalvelut, koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshuoltoon, loma- ja virkistystoiminta, lapsen harrastusten ja perheen taloudellinen tukeminen, vertaisryhmätoiminta ja lyhytaikainen sijoitus kodin ulkopuolelle

Lastensuojelun sijais- ja jälkihuollon palvelut

Viimesijaisia palveluita, asiakkaalla on aina lastensuojelun sijaishuollon tai jälkihuollon sosiaalityön asiakkuus

Palveluita mm. sijais- ja jälkihuollon sosiaalityö, huostaanotto, pitkäaikainen sijoitus kodin ulkopuolelle. Jälkihuollon palvelut huostaanoton päättymisen jälkeen tai pitkän avohuollon sijoituksen jälkeen

8.2. Ehkäisevän työn ensisijaisuus

Lapsiperheiden peruspalveluissa painopisteen tulee olla ennaltaehkäisevissä palveluissa. Lasta ja perhettä pyritään auttamaan matalalla kynnyksellä oikea-aikaisesti. Tavoitteena on tarjota palveluja pääosin lasten omassa kasvu- ja kehitysympäristöissä esim. neuvoloissa ja varhaiskasvatuksessa. Mikäli peruspalveluiden tuki ei ole riittävää, perheelle tarjotaan sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita.

Lapsen tilannetta selvitetään tarvittaessa monialaisesti viranomaisten moniammatillisena yhteistyönä, jolloin lapsi ja perhe ei joudu selvittämään tilannettaan monessa paikassa. Tavoitteena on, että asiakas on aina ”oikealla ovella”.

Lasten oikea-aikainen ja asiakaslähtöinen auttaminen edellyttää tulevaisuudessa maakunnan ja kunnan palveluiden toimivan saumattomasti ja yhteensovitusti. Eri tahot eivät tee päällekkäistä työtä, vaan lapsi ja perhe saavat avun ensisijaisesti vastaanottavalta taholta.

Kuva: Laura Happo

8.3. Matalan kynnyksen toiminnasta sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin

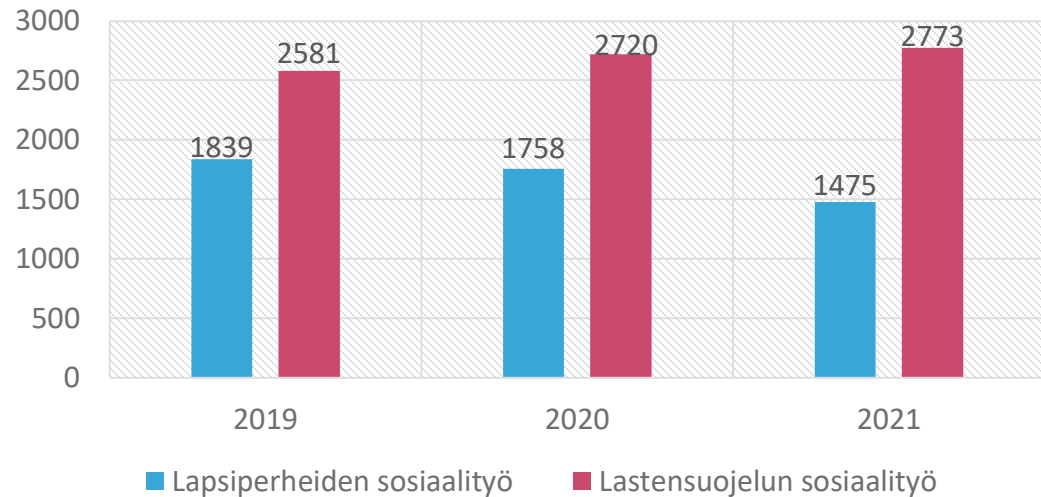
- Lapsiperheiden varhaisen vaiheen palveluja kehitetään matalan kynnyksen perhekeskusmallin mukaisesti. Perhekeskuksessa toimii moniammatillisessa yhteistyössä lapsiperheiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvola, kotipalvelu, perhetyö ja lapsiperheiden sosiaalityö.
- Perhekeskuksissa tarjotaan tukea parisuhteeseen ja vanhemmuuteen. Vanhemmille on tarjolla esimerkiksi eroasioihin, väkivaltatilanteisiin ja taloudellisiin asioihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Perhekeskuksissa kehitetään myös muita paikallisesti tarvittavia palvelumuotoja, jotka nousevat alueen tarpeesta. Tavoitteena on perhekeskusten tiedolla johtamisen kehittäminen, jota toteutetaan PirSote II -hankkeessa.
- Alueellisissa perhekeskuksissa perheille tarjotaan kohtaamispaikkoja, joissa voi tavata eri alojen ammattilaisia tai muita perheitä vertaistukea saadakseen. Tässä tehdään yhteistyötä järjestöjen kanssa.
- Lapsiperheiden auttamiseksi on kehitetty hyviä monialaisen yhteistyön muotoja. Tällaisia ovat esimerkiksi perhepalveluiden palveluohjaus ja Pyydä apua -lomake. Pyydä apua -lomakkeen yhteydenottoihin vastataan 1 - 3 arkipäivän sisällä. On myös mahdollista varata verkossa aika palveluohjaajalle, kun haluaa ohjausta ja neuvontaa tilanteeseensa.
- Perhepalveluissa alle kouluikäisten lasten perheille tarjottavia sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja ovat lapsiperheiden sosiaalityö ja perhetyö, kotipalvelu, perheoikeudellisten palvelut (huoltajuus, elatus, isyyden ja äitiyden tunnustaminen), tukiperheet, tukihenkilötoiminta ja Perheiden talon toiminta.

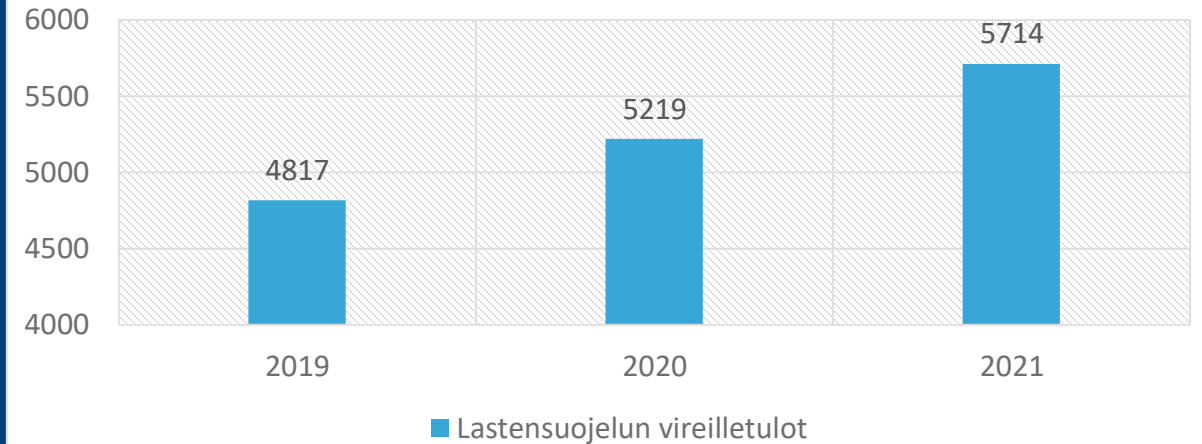
8.4. Lastensuojelun tarve

- Sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden ja lastensuojelun palveluiden tarve kasvaa, asiakasmäärät lisääntyvät ja asiakkaiden tilanteet monimutkaistuvat.
- Lastensuojelun organisaation kehittäminen moniammatillisiin tiimeihin ja systeemisen työtteen käyttöönottoaminen tehostavat lastensuojelun asiakkaiden saamaa tukea ja vähentävät palveluntarvetta.

Lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun sosiaalityön asiakasmäärä

Lastensuojelun vireilletulojen määrä: lastensuojeluilmoitus, lastensuojeluhakemus, muu lastensuojeluasian vireilletulo

8.5. Lastensuojelun palvelutarpeet

Lastensuojelun palvelutarpeen taustalla on monia tekijöitä:

- Lisääntynyt yksinäisyyden kokemus (koronan vaikutukset)
- Ahdistuneisuus, masennus ja psyykkisten ongelmien lisääntyminen
- Liiallinen netin käyttö, pelaaminen, sosiaaliset ongelmat
- Oppimisvaikeudet, nepsypulmat
- Päihteiden käyttö, rajattomuus, lisääntynyt lasten ja nuorten väkivaltainen käyttäytyminen
- Puutteellinen vanhemmuus
- Perheen taloudelliset ongelmat

VUOSI 2021	0-6-vuotiaat	7-12-vuotiaat	13-16-vuotiaat	7-16-vuotiaat yhteensä	17-vuotiaat
Sosiaalihuoltolain mukaisen perhetyön asiakkaana olevat lapset	118				
Kotipalvelun käynnit (ml. palveluseteli)	4632 (3361+1271)				
Perhepiste Nopeassa alkaneet asiakkuudet				350	
Lastensuojeluilmoitukset ja sosiaalihuoltolain mukaiset yhteydenotot, yhteensä	1614	1920	1638	3558	480
Kiireelliset sijoitukset	41	48	92	140	39
Tehdyt huostaanotot	5	23	40	63	14
Sijoitetuista lapsista ja nuorista perhehoidossa olevien osuus	89,99%	48,37%	8,07%	53,14%	2,1%

8.6. Lastensuojelun voimavarat

- Lakisääteinen lastensuojelun asiakasmitoitus on ollut 1.1.2022 alkaen 35 asiakasta/työntekijä ja se muuttuu 1.1.2024 alkaen 30 asiakasta/työntekijä. Maaliskuussa 2022 Tampereella oli 32 asiakasta/työntekijä, joten työntekijäresurssia tarvitaan lisää, jotta vuoden 2023 mitoitus voi toteutua.
- Lastensuojelun asiakkaana vuonna 2021 oli 5,5% tamperelaisista 0-17 vuotiaista lapsista ja nuorista (tavoite enintään 5,7%).
- Lastensuojelun nykytilan ja toimintamallien kartoitus tehdään Pirkanmaan hyvinvointialueen laajuudessa vuosina 2022-2023 osana PirSote –hanketta "Lastensuojelun toimintamallien yhtenäistäminen yhdenvertaisuuden sekä laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi", joka sisältää lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon osapalveluineen (mm. perhetyö, sosiaaliohjaus).
- Palveluiden käytöstä vuonna 2021
 - Sosiaalihuoltolain mukaisen lastensuojelun sosiaalityön asiakkaita oli noin 950 asiakasta/ kk
 - Lastensuojelun avohuollon sosiaalityön asiakasmäärä noin 1400 asiakasta/kk
 - Tehostetun perhetyön asiakasmäärä noin 500 asiakasta/kk

Kuva: Laura Happo

9. Katsaus tulevaisuuteen

- Hyvinvointialueen muodostumisen myötä kunnalle syntyy uusi kumppani palvelujen toteuttamiseen. Toimintaa valmistellaan vuoden 2022 aikana. Valmistelussa keskeistä on yhteistyön jatkuvuuden varmistaminen 2023 alusta. Jatkuvaa huomiota on kiinnitettävä esim. johtamiseen, hyvien käytäntöjen jatkamiseen, vaikuttavuuden ja kuntalaisvaikutusten arviointiin, roolien pysyvyyteen ja vastinpareihin organisaatioissa.
- Perhekeskustoiminta muodostaa monialaisen kokonaisuuden sekä kunnan että hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palveluille.
- "Toimivat verkostojohtamisen ja koordinaation rakenteet vähentävät palvelujen ja toimintojen hajanaisuutta, lisäävät niiden sujuvaa yhteistoimintaa ja mahdollistavat perhekeskustoiminnan ohjaamisen ja johtamisen yhtenä kokonaisuutena." (Perhekeskustoimintamalli, THL 2021).
- Toiminnan häiriötön jatkuvuus ja palvelujen saumattomuus edellyttää yhteisiä rakenteita, joista hyvinvointialue ja kunta vastaa yhteisvastuullisesti.
- Toimintakokonaisuuksista, kuten
 - Perhekeskustyö ja oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut
 - Yhteinen ohjausryhmä ja työryhmät
 - Alueellinen työ yhteistyössä järjestöjen, seurakuntien ja muiden tahojen välillä sekä palvelujen tavoitteista,on sovittava hyvinvointialueen ja kunnan sekä muiden toimijoiden kesken vuoden 2022 aikana.
Perhekeskustoimintamallin toteuttamisesta laaditaan sopimus toimijoiden kesken.

kuva: Laura Hoppo

- Heikommassa asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseen on kiinnitettävä huomiota. Hyvinvointi voi vaarantua mm. pienituloisilla, maahanmuuttajilla (mahdollinen pakolaisten kasvava määrä) sekä muilla eri tavoin heikommassa asemassa olevilla.

10. Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

- Lähtökohtana tamperelaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila ja tunnistetut ilmiöt
- Tavoitteilla toteutetaan Tampereen strategiaa ”Tekemisen kaupunki”, erityisesti painopisteitä yhdenvertaiset yksilöt ja tekevät yhteisöt
- Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin liittyviä tavoitteita sisältyy myös Tampereen hyvinvointisuunnitelmaan, joka koskee kaikenikäisiä kuntalaisia
- Tavoitteet kytkeytyvät myös kansalliseen Lapsistrategiaan ja sen toimeenpanosuunnitelmaan
- Suunnitelmaan sisältyvät Tampereen lapsiystävällinen kunta (LYK) –kehittämistyön tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2022-2023, jotka koskevat alle 18-vuotiaita
- Pienituloisuus lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin haasteena sisältyy teemana köyhyysohjelmaan
- Tavoitteissa onnistuminen edellyttää eri toimijoiden yhteistä työtä

10.1. Hyvät sosiaaliset suhteet

10.2. Mielen hyvinvointi

10.3. Turvallinen arki

10.4 Terveelliset elintavat I Terveelliset elintavat II

10.5. Vahva vanhemmuus

10.6. Rakenteet ja toimintatavat: yhteistyö ja lapsen oikeusperustaisuus

10.7. Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen

kuva: Laura Happonen

10.1. Hyvät sosiaaliset suhteet

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuu
Lasten ja nuorten osallisuutta vahvistetaan palveluiden kehittämiseksi	Toteutetaan seudullinen osallisuuden arviointi, joka perustuu Tampereen kaupunkiseudun kasvatus- ja opetuspalveluiden arviointisuunnitelmaan 2021- 2023. Tieto nivotaan arviointi- ja suunnittelujärjestelmiin.	<ul style="list-style-type: none"> Arvioinnin tulokset analysoidaan seudullisissa työryhmissä. Tulokset jalkautetaan kuntiin työryhmän kautta. Seudulliset ryhmät laativat kehittämissuunnitelman seututasoisista toimenpiteistä ja se toimeenpannaan seuraavana toimintavuotena (2023) 	<i>Varhaiskasvatus Perusopetus</i>
	Tunnistetaan ja lisätään haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Kohderyhmät on tunnistettu Kehitetään haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallistumismahdollisuuksia, tehdyt kehittämistoimenpiteet Lapsilta kerättävän palautteen toimintamalli on kehitetty ja palautetta hyödynnetään palvelujen kehittämisessä 	<i>Kaikki palvelualueet ja -ryhmät</i>
	Toteutetaan SIB nuoret –hanketta (social impact bond), jossa huostaanotettuna olleet hankkeen nuoret ovat mukana koulutuspolkunsä ja työllistymisensä edistämässä. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Hankkeeseen osallistuvien nuorten määrä Nuoren elämäntilanteen kohentuminen tulostähdellä arvioituna 	<i>Tampere Junior -kehitysohjelma</i>
	Yhdenvertaisen harrastamisen mahdollisuuksien lisääminen. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Nuorisopassin käyttäjien määrä Kouluterveyskyselyn tulokset: kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajantoimintaa nuorille; kokee kiinnostavat harrastukset liian kalliiksi; harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa Harrastusmahdollisuuksista on tiedotettu eri kanavien kautta Lupa liikkua Lupa harrastaa –ryhmien ja osallistujien määrä sekä harrastusten monipuolisuus, lasten ja nuorten toiveita selvitetään vuosittain 	<i>Sivistyspalvelut Tampere Junior -kehitysohjelma</i>
Lapset ja nuoret kohdataan palveluissa/arkiympäristöissä tasa-arvoisesti, kunnioittavasti ja arvostavasti. Jokaisen lapsen ja nuoren arjessa on läsnäolevia ja helposti lähestyttäviä aikuisia.	Haavoittuvassa asemassa olevat lapset huomioidaan laadittavassa kaupungin osallisuussuunnitelmassa (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Osallisuussuunnitelmaan sisältyy haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallisuus ja sen kehittäminen 	<i>Sivistyspalvelujen yhteiset palvelut</i>
	Lasten ja nuorten kanssa toimivien kohtaamis- ja vuorovaikutustaitoja ja yksinäisyyden tunnistamisen osaamista vahvistetaan koulutuksin muun muassa osana Hyvän mielen kunta –hanketta.	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskyselyn mittarit: opettajalta saatu oikeudenmukainen ja välittävä kohtelu (%), mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista (%), yksinäisyyttä kokevat (%) Toteutetut koulutukset 	<i>Sivistyspalvelut Sosiaali- ja terveyspalvelut Toisen asteen koulutus</i>

10.2. Mielen hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuu
Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia tuetaan arjen ympäristöissä	Yhteisöllistä opiskeluhoitoa vahvistetaan.	<ul style="list-style-type: none">Yhteisölliseen työhön käytetyn työajan osuus koulukuraattoreilla ja psykologeilla lisääntyy	<i>Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen sekä opiskeluhoillon toimijat</i>
	Hyvän mielen kunta –hankkeen työkalupakin toimintamalleja otetaan käyttöön.	<ul style="list-style-type: none">Käyttöön otetut toimintamallit	<i>Varhaiskasvatus ja esiopetus Perusopetus Hyvinvointityöryhmä</i>
	Luovuuden edistäminen lasten ja nuorten arjen ympäristöissä.	<ul style="list-style-type: none">Taidekaaren osallistujien osuudet ikäryhmittäin	<i>Varhaiskasvatus ja esiopetus Perusopetus Kulttuuripalvelut</i>
	Huolehtivat nuoret -ryhmän haastavien elämänvaiheiden tukeminen nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista lisäämällä. (pilotti, LYK*)	<ul style="list-style-type: none">Älyrahakkeilla (token) hyvinvoinnin tukemiseen käytetyt palvelut, niiden määrä ja nuorten kokemukset	<i>Tampere Junior -kehitysohjelma</i>
Mielenterveyden hoidon saatavuutta kehitetään ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä lisätään	Näyttöön perustuvan IPC-menetelmän käyttöönoton laajentaminen ja juurruttaminen opiskeluhoilossa.	<ul style="list-style-type: none">IPC-koulutettujen määrä sekä IPC-jaksojen määrä opiskeluhoilossa	<i>Perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskeluhoito</i>
	Opiskeluhoillon mielenterveystyön kehittäminen Elämä edessä Pirkanmaa –mallin mukaisesti perusopetuksessa.	<ul style="list-style-type: none">Elämä edessä Pirkanmaa –mallin mukainen toimintamalli on Tampereella perusopetuksen opiskeluhoilossa	<i>Perusopetuksen opiskeluhoito</i>

LYK*= UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –malli

10.3. Turvallinen arki

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuu
Lisätään lasten ja nuorten kasvuympäristöjen turvallisuutta. Lasten ja nuorten sekä heihin kohdistuvaan väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään puuttumiseksi kehitetään toimintatapoja (mm. puheeksi ottaminen eri palveluissa) ja toimivia yhteistyön rakenteita.	Kaupunkisuunnittelussa ja -rakentamisessa huomioidaan lasten ja nuorten näkökulma, liikkumisen turvallisuus ja itsenäiset liikkumisen mahdollisuudet sekä lisätään lasten ja nuorten osallisuutta.	<ul style="list-style-type: none"> Tehdyt toimenpiteet 	<i>Kaupunkiympäristön suunnittelu</i>
	Turvallisuuden lisäämiseksi aloitetaan ehkäisevän päihdetyön Pakkatoiminta, jossa mm. kartoitetaan lasten turvattomiksi kokemia paikkoja.	<ul style="list-style-type: none"> Pakkatoiminta on aloitettu 	<i>Sivistyspalvelujen yhteiset palvelut</i>
	Kaltoinkohdeltu lapsi-käsikirjan ja viranomaisohjeen päivitys (sähköiseen muotoon), käytön lisääminen Lapsille, nuorille ja perheille laaditaan koottua tietoa auttavista tahoista ja miten tilanteissa on hyvä toimia.	<ul style="list-style-type: none"> Käsikirja ja ohjeistukset (mukaan lukien FGM) on päivitetty 	<i>Lasten kaltoinkohteluun puuttumisen seurantaryhmä Tampereen Barnahus - satelliittihanke</i>
	Tampereen Barnahus-satelliittihankkeessa tehdään toimijoille tutuksi Barnahus-toimintamalli ja laaditaan psykososiaalisen tuen hoitopolku.	<ul style="list-style-type: none"> Barnahus-hankkeen jalkautuminen Psykososiaalisen tuen hoitopolku on kuvattu 	<i>Tampereen Barnahus - satelliittihanke</i>
	Kehitetään Tampereen asuinalueiden lapsiystävällisyyttä ja turvallisuutta. Pilotoidaan erilaisia toimintatapoja tietyillä alueilla. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisuuden arvioinnissa käytetyt toimintatavat 2-3 toimintatavan arviointi on tehty Puistoruokailun laajentaminen eri alueille, puistojen ja ruokailijoiden määrä 	<i>Sivistyspalvelut Tampere Junior - kehitysohjelma</i>
	Lasten kasvuympäristöissä (esim. kouluissa ja oppilaitoksissa) tapahtuvaan kiusaamiseen ja väkivaltaan puututaan systemaattisesti. Vahvistetaan ja selkeytetään kiusaamistilanteiden hallintaan ja hoitamiseen liittyvää viranomaisten välistä yhteistyötä. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Apua ja neuvoja sosiaalisen median vaaroihin ja ongelmatilanteisiin sovelluksen avulla, käytön laajuus kouluissa ja oppilaitoksissa Kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumisen toimintamalli on laadittu Monialaista ja jalkautuvaa työtä vahvistetaan lasten ja nuorten väkivaltaisuuden ja jengiytymisen ehkäisytoimenpiteiden kehittämiseksi (yhteistyö hyvinvointialueen ja kaupungin toimijoiden välillä) 	<i>Varhaiskasvatus ja esiopetus Perusopetus Toisen asteen koulutus Liikunta- ja nuorisopalvelut Järjestöt</i>
	Kiusaamisen vastaisia suunnitelmia ja niiden toimenpiteitä käsitellään lasten kanssa tavoitteena kiusaamisen selkeä vähentyminen. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Kouluterveyskyselyn tulokset: kiusattujen osuus, kiusaamiseen osallistuneiden osuus Tampereen 4- ja 6-vuotiaiden perheille suunnattujen kyselyjen tulokset 	<i>Varhaiskasvatus ja esiopetus Perusopetus Toisen asteen koulutus</i>
	Itsenäisesti asuvien (16-18v) nuorten yhteisöllisyyden mahdollisuuksien lisääminen (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Palveluja on kehitetty tarvelähtöisesti palvelumuotoilun avulla Kehitetty yhteistyömalli jalkautuvista palveluista, joka helpottaa nuorten avun-/tiedonsaantia Jalkautuvia palveluja käyttävien nuorten määrä 	<i>Tampere Junior - kehitysohjelma</i>

10.4. Terveelliset elintavat 1/2

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuu
Edistetään lasten ja nuorten arjen hyvinvointia (mm. normaalipaino, lepo)	Neuvokas perhe –toimintamalleja otetaan laajasti käyttöön lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimiville (koulutusta, tietoisuuden levittämistä toimintamalleista).	<ul style="list-style-type: none"> Toimintamalleista järjestetyt koulutukset 	<i>Sosiaali- ja terveystalvelut</i> <i>Sivistyspalvelut</i>
	Syömishäiriöiden tunnistamisen osaamisen lisääminen.	<ul style="list-style-type: none"> Koulutusten määrä 	<i>Sosiaali- ja terveystalvelut</i> <i>Sivistyspalvelut</i>
Edistetään lasten ja nuorten hyvää ravitsemusta	Perusopetukseen luodaan yhteinen toimintamalli kouluruokailun edistämiseksi (kouluruoan laatu, kouluruokailukulttuuri). Huomioidaan oppilaiden osallisuus.	<ul style="list-style-type: none"> Toimintamalli luotu Kouluterveyskyselyn tulokset 	<i>Perusopetus</i> <i>Kouluterveydenhuolto</i> <i>Yhteisöllinen oppilashuolto</i> <i>Ruokapalvelut</i>
	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ruokakasvatus on suunnitelmallista ja niissä hyödynnetään Neuvokkaan perheen ja Maistuvan koulun ruokakasvatuksen menetelmiä.	<ul style="list-style-type: none"> Seuranta nykytila.fi-työkalun avulla 	
	Levitetään hyviä käytäntöjä toisen asteen oppilaitoksissa, esim. lisätään kokkikursseja oppilaitosten valinnaisaineiden tarjontaan.	<ul style="list-style-type: none"> Kurssien määrä 	<i>Toisen asteen oppilaitokset</i> <i>Opiskeluhoolto</i> <i>Ruokapalvelut</i>
	Toisen asteen koulutuksessa edistetään opiskelijoiden oppilaitosruokailua (lukuvuoden 2022-23 teema): opiskelijoiden osallistuminen ruokailuun sekä ruokailussa tehtyjen valintojen monipuolisuus (kasvisruoka, sekaruoka, salaattipöytä ym. aterian osat). Työtä tehdään yhteistyössä oppilas- ja opiskelijakuntien kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> Tehdyt toimenpiteet Kouluterveyskyselyn mittari: koululounaan syömättä jättäminen 	

10.4. Terveelliset elintavat 2/2

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuu
Tuetaan lasten, nuorten ja perheiden aktiivisuutta ja liikkumista	Perheliikuntaa vakiinnutetaan osana liikuntapalveluja ja toimintaa kehitetään asiakkailta saatujen palautteiden perusteella.	<ul style="list-style-type: none"> Asiakaskokemusta on selvitetty kyselyillä, toteutetut kyselyt, tulokset ja kehittämistoimenpiteet 	<i>Liikunnan ja nuorison palveluryhmä</i>
	Lupa liikkua Lupa harrastaa –toiminnalla (kohderyhmä 0-16 v) edistetään lasten ja nuorten liikkumista sekä tarjotaan erilaisia harrastamisen mahdollisuuksia. Toiminnan tavoitteina ovat mm. tukea aktiivisuutta ja edistää yhdenvertaisuutta.	<ul style="list-style-type: none"> Varhaiskasvatuksen yksiköiden määrä, joissa on käytetty Liikkuva varhaiskasvatus –nykytilan arviointia Move-mittaukset perusopetuksessa Lupa liikkua Lupa harrastaa –ryhmien ja osallistujien määrä sekä harrastusten monipuolisuus, lasten ja nuorten toiveita selvitetään vuosittain 	<i>Varhaiskasvatus Perusopetus</i>
	Nuorten treenit –toimintaa (kohderyhmä 16-29-vuotiaat) kehitetään asiakkailta saatujen palautteiden perusteella ja houkuttavuutta parannetaan.	<ul style="list-style-type: none"> Asiakaskokemusta on selvitetty kyselyillä, toteutetut kyselyt, tulokset ja kehittämistoimenpiteet 	<i>Liikunnan ja nuorison palveluryhmä</i>
Vahvistetaan ehkäisevää päihdetyötä	Päihdekasvatuksen toimintamallit päivitetään vastuuhenkilöiden kanssa varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja 2.asteen koulutuksessa.	<ul style="list-style-type: none"> Toimintamallit on päivitetty 	<i>Sivistyspalvelut Sosiaali- ja terveystyöpalvelut Toisen asteen koulutus</i>
	Varhaiskasvatuksessa alueellisen ehkäisevän päihdetyön tuen tarpeiden kartoitus.	<ul style="list-style-type: none"> Ehkäisevän päihdetyön tuen tarpeet on kartoitettu 	<i>Sivistyspalvelujen yhteiset palvelut Varhaiskasvatus</i>
	Ehkäisevän päihdetyön tarkistuslista otetaan käyttöön.	<ul style="list-style-type: none"> Tarkistuslista on käytössä 	<i>Sivistyspalvelujen yhteiset palvelut</i>

10.5. Vahva vanhemmuus

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Vastuu
Tuetaan vanhemmuutta sekä lasten, nuorten ja perheiden elämähallintataitoja	Vanhemmuuden tukeminen osana perhekeskustoimintamallia.	<ul style="list-style-type: none">Kuvaus vanhemmuuden ja elämähallintataitojen tuesta osana perhekeskusta.	<i>Perhekeskustoimijat</i>
	Lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevien osaamisen lisääminen koulutuksilla yhdenvertaisesta kohtaamisesta ja asioiden puheeksi ottamisesta.	<ul style="list-style-type: none">Järjestetyt aiheeseen liittyvät koulutukset	<i>Kaikki palveluryhmät</i>
	Perheille tarjottavan tuen ja palveluiden tiedottamista (monialaisesti) ja sähköisiä palveluja kehitetään mm. sähköinen perhekeskus, elintapaohjaus.	<ul style="list-style-type: none">Sähköinen perhekeskus on otettu käyttöön	<i>Sosiaali- ja terveystyöpalvelut Sivistystyöpalvelut</i>
	Lisätään lasten turvallisuutta tukemalla vanhemmuutta vahvistamalla olemassa olevia toimintamalleja ja kehittämällä monimuotoisia palveluja. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none">Nykyisten palveluiden tilannekuva on tehtyPalvelumuotoilun käyttäminen monimuotoisten palvelujen kehittämisessä, tilaisuuksien määrä	<i>Sosiaali- ja terveystyöpalvelut Sivistystyöpalvelut</i>
	Varhaiskasvatuksen henkilöstörakenteen uudistuksen käynnistäminen ennakoivasti ja sen eteneminen systemaattisesti. Perheiden tukemiseen liittyvää osaamista lisätään varhaiskasvatuksen sosionomien työn kautta.	<ul style="list-style-type: none">Varhaiskasvatuksen sosionomien tehtäväkuvaus on laadittuVarhaiskasvatuksen sosionomien määrä on kasvanutVarhaiskasvatuksen ohjaajien toiminta on vakiintunut	<i>Varhaiskasvatus</i>
Vanhemmuuden tuen muotojen levittäminen, juurruttaminen ja vahvistaminen (PirSOTE, TP7**)	Näyttöön perustuvien menetelmien käyttö lapsen pärjäävyyden, vanhemmuuden ja parisuhteen tukemisessa (mm. Lapset puheeksi), uudet tavat tukea pienten lasten vanhempien mielenterveyttä (PirSOTE, TP7**).	<ul style="list-style-type: none">Näyttöön perustuvat menetelmät ja vanhemmuuden tuen tavat, jotka ovat käytössä	<i>Sosiaali- ja terveystyöpalvelut</i>

LYK* = UNICEFin Lapsiystävällinen kunta –malli

PirSOTE, TP 7 ** = Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus –hanke, työpaketti 7

10.6. Rakenteet ja toimintatavat: yhteistyö ja lapsen oikeusperustaisuus

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuu
Monialaista yhteistyötä kehitetään eri toimijoiden välillä (mm. hyvinvointialue, järjestöt, seurakunnat, yritykset)	Monialaista systeemistä työskentelyä vahvistetaan: Monialaisen työn edellytysten ja käytänteiden sekä systeemisen ajattelun vahvistaminen perhekeskustoiminnassa.	<ul style="list-style-type: none"> Kuvaus monialaisen työn vahvistamisesta 	<i>Kaikki palvelualueet</i>
Alueellisen segregaation vähentäminen	Tietojohdantamista vahvistetaan alueellisen segregaation vähentämiseksi eri elämäntapahtumien näkökulmat huomioiden yhdessä alueen toimijoiden kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> Päivittyvää dataa hyödyntävä sähköinen työkalu on kehitetty ja se on käytössä 	<i>Älykaupunki kaupunkilaisille –kehitysohjelma Sivistyspalvelut</i>
Lapsivaikutusten arviointia (LAVA) tehdään päätösten valmistelussa (LYK*)	Palveluryhmien palvelu- ja vuosisuunnitelmissa nostetaan esiin lasten asiat, joiden osalta toteutetaan LAVA olemassa olevaa ohjeistusta hyödyntäen. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Palvelu- ja vuosisuunnitelmiin kirjatut asiat, joissa arviointi tehdään 	<i>Kaikki palvelualueet ja -ryhmät</i>
	LAVA toteutetaan valittuihin asioihin/päätöksiin yhdessä LAVA-asiantuntijoiden sekä lasten kanssa ja tarpeenmukaisia tietolähteitä hyödyntäen. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Toteutettujen arviointien määrä Lasten näkemyksiä on selvitetty arvioinneissa 	<i>Kaikki palvelualueet ja -ryhmät</i>
	Kehitetään LAVA-prosessia kokemusten perusteella sujuvammaksi. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Prosessi on kuvattu Prosessikuvaus on osa lapsen oikeuksien perehdytystä 	<i>Sivistyspalvelujen yhteiset palvelut</i>
Lasten oikeudet tunnetaan Tampereella (LYK*)	Lisätään lasten kanssa toimivien aikuisten tietoisuutta lasten oikeuksista (sis. lasten osallisuuden ja toimijuuden tukemisen). (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Kaupungin järjestämien koulutusten ja osallistujien määrä Verkkomateriaalit ja –koulutukset ovat henkilöstön käytössä Lapsen oikeudet on osa henkilöstön ja luottamushenkilöiden perehdytystä Perehdytykseen osallistuneiden luottamushenkilöiden määrä 	<i>Sivistyspalvelujen yhteiset palvelut kaikki palvelualueet</i>
	Lapsille viestitään heidän oikeuksistaan ja kehitetään yhdessä työväline, jolla arvioidaan lasten oikeuksien toteutumista. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Lasten oikeuksista on viestitty lapsille sopivia kanavia hyödyntäen Työväline on kehitetty Työväline on testattu ja otettu käyttöön 	<i>Sivistyspalvelut</i>
	Päätäjät ja viranomaiset tuntevat lapsen oikeudet ja huomioivat ne kaupungin toiminnassa, ml. talous, toiminta ja kehittäminen. (LYK*)	<ul style="list-style-type: none"> Lapsibudjetoinnin kehittäminen on alkanut Lapsiin kohdistuvien investointien määrä (esim. päiväkodit, koulut, liikuntatilat) Lapsiin ja nuoriin kohdistuneita kustannuksia seurataan osana talouden raportointia 	<i>Konsernihallinto kaikki palvelualueet</i>

10.7. Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen

- Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. YK:n kestävä kehitys Agenda 2030 tähtää äärimmäisen köyhyyden poistamiseen sekä hyvinvoinnin turvaamiseen ympäristölle kestävällä tavalla. Toimintaohjelma sisältää 17 kestävä kehitys tavoitetta (Sustainable Development Goals, SDG), jotka maiden tulisi yhdessä saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.
- Kuntien ja kaupunkien rooli kestävä kehitys paikallisina edistäjinä ja maailmanlaajuisina vaikuttajina on merkittävä. Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sen SDG-tavoitteiden yhteensopivuus kaupungin toimintaan on kuvattu Tekemisen kaupunki -strategiaan.
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 avulla edistetään paikallisesta näkökulmasta erityisesti seuraavia kestävä kehitys tavoitteita:

- Ei nälkää
- Terveyttä ja hyvinvointia
- Hyvä koulutus
- Sukupuolten tasa-arvo
- Eriarvoisuuden vähentäminen
- Kestävän kaupungit ja yhteisöt
- Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

11. Suunnitelman seuranta ja raportointi

- Suunnitelman ja sen tavoitteiden ja toimenpiteiden etenemisen seurannasta vastaa Tampereen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ohjausryhmä.
- Suunnitelman toteutumista seurataan myös nuorten palvelujen ohjaus- ja palveluverkostossa, jonka tehtävänä on mm. edistää nuorten palvelujen yhteensovittamista ja arvioida nuorten kasvu- ja elinoloja.
- Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet sisällytetään valtuustokaudella laadittaviin palvelu- ja vuosisuunnitelmiin.
- Suunnitelman toteutumisesta raportoidaan kaupunginvaltuustolle valtuustokauden lopussa, vuoden 2025 keväällä.

kuva: Laura Hoppo

12. Suunnitelman käsittely ja hyväksyminen

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman käsittely eri ryhmissä:

- Johtoryhmät
 - Kaupunkiympäristön palvelualueen johtoryhmä 4.5.2022
 - Kaupungin johtoryhmä 24.5.2022
 - Sivistyspalvelujen johtoryhmä 27.4.2022
 - Sosiaali- ja terveystieteiden johtoryhmä 20.4.2022
 - Elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen johtoryhmä 4.5.2022
- Neuvostot ja vaikuttamistoimielimet
 - Lasten parlamentti 8.3.2022, 25.4.2022
 - Maahanmuuttajaneuvosto 27.4.2022
 - Nuorisovaltuusto 27.4.2022
 - Vammaisneuvosto 17.5.2022
- Lautakunnat
 - Elinvoima- ja osaamislautakunta 11.5.2022
 - Sivistys- ja kulttuurilautakunta 17.5.2022
 - Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta 19.5.2022
 - Yhdyskuntalautakunta 17.5.2022
- Muut ryhmät
 - Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen ohjausryhmä 14.10.2021, 11.1.2022, 21.3.2022, 12.4.2022, 10.5.2022
 - Perheverkko 2.6.2022
 - Pirkanmaan maahan muuttaneiden järjestöverkosto 20.5.2022
 - Strategisen johtamisen tiimi 12.5.2022
- Päätöksenteko
 - Kaupunginhallitus 30.5.2022
 - Kaupunginvaltuusto 13.6.2022

13. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatimisen työryhmä

Suunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet:

Aalto-Siira Marianne, kehittäjä-sosiaalityöntekijä, lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Airistola Tiiu, suunnittelija, lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Heininen Katri, analyytikko, strategia- ja kehittämissyksikkö, tietojohdaminen

Heinäsuu Tiia, lapsiasiamies, sivistyspalvelujen yhteiset palvelut

Hietanen Pia, suunnittelija, lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Ikola Lauri, projektisuunnittelija, Tampere Junior -kehitysohjelma

Ketola Raino, projektisuunnittelija, MONNI-hanke

Kilpeläinen Ida, johtava koulukuraattori, perusopetus

Kirstua Taija, hallinnon harjoittelija, sivistyspalvelujen yhteiset palvelut

Nurmi-Vuorinen Marja, opiskeluhuollon päällikkö, toisen asteen koulutus

Ovaska Sanna, projektipäällikkö, liikennejärjestelmät, kaupunkiympäristön palvelualue

Pirkkala Heljä, suunnittelija, lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Salomaa-Niemi Sari, erikoissuunnittelija, sivistyspalvelujen yhteiset palvelut

Savolainen Virve, projektipäällikkö, sivistyspalvelujen yhteiset palvelut

Tikka Sirpa, oppilashuollon päällikkö, perusopetus

Vuori Mika, suunnittelupäällikkö, sivistyspalvelujen yhteiset palvelut

Ylänen Jaana, hyvinvointikoordinaattori, sivistyspalvelujen yhteiset palvelut

Suunnitelmaa ovat kommentoineet laatimisen eri vaiheissa lasten, nuorten ja perheiden palvelujen ohjausryhmä ja monet kaupungin muut toimijat.

Rakennetaan
yhdessä
lapsiystävällistä
Tampereä!

